

Številka: 18100-1/2024/6

Datum: 28. 3. 2024

Akcijski načrt za izvajanje Resolucije o nacionalnem programu o prehrani in telesni dejavnosti za zdravje 2015–2025 do leta 2025

I UVOD

Državni zbor Republike Slovenije je sprejel Resolucijo o nacionalnem programu o prehrani in telesni dejavnosti za zdravje 2015–2025 (v nadaljnjem besedilu: nacionalni program 2015–2025), ki se udejanja v periodičnih akcijskih načrtih, ki jih sprejme Vlada Republike Slovenije.

Namen nacionalnega programa oziroma akcijskih načrtov je izboljšati prehranske in gibalne navade prebivalcev od zgodnjega obdobja življenja do pozne starosti. Z njim želimo izenačiti možnosti za ohranjanje zdravja za vse, tudi za socialno in ekonomsko ranjivejše skupine prebivalcev, ustaviti in obrniti trend naraščanja telesne mase prebivalcev in vplivati na manjšo pojavnost kroničnih bolezni. S tem bomo pomembno izboljšali tudi kakovost življenja in blaginjo družbe.

Z nacionalnim programom 2015–2025 uresničujemo te **strateške cilje**:

- povečati delež dojenih otrok;
- povečati delež prebivalcev, ki vsakodnevno zajtrkujejo;
- povečati uživanje zelenjave in sadja;
- povečati delež prebivalcev, ki so telesno dejavni;
- zmanjšati delež debelih in prebivalcev s čezmerno telesno maso;
- zmanjšati delež podhranjenih ter funkcionalno manj zmožnih starejših prebivalcev in bolnikov;
- zmanjšati vnos nasičenih maščob, sladkorja in soli;
- zmanjšati vsebnost transmaščob v živilih.

Prednostna področja zahtevajo dobro medsektorsko sodelovanje in povezovanje z nevladnim sektorjem.

Akcijski načrti so usmerjeni v izbrana prednostna področja, ki zahtevajo tesno in dobro sodelovanje več organov:

1. zagotavljanje varne in zdravju koristne hrane s poudarkom na lokalni trajnostni oskrbi in samooskrbi, ter povečevanje deleža kakovostne ekološko pridelane hrane,
2. spodbujanje telesne dejavnosti prebivalcev v vseh starostnih skupinah,
3. zagotavljanje zdravega prehranjevanja v skladu s smernicami in priporočili za različne starostne skupine (še posebej v sistemu organizirane vrtčevske, šolske in študentske prehrane, bolnišnicah in domovih za starejše občane),
4. zagotavljanje dostopnosti do zdravih prehranskih izbir za socialno-ekonomsko ogrožene skupine (na primer samooskrba gospodinjev z zelenjavo in sadjem, skupnostni oziroma urbani vrtovi, povečanje zdravstvene in finančne pismenosti),

5. spodbujanje ponudbe zdravju koristnih živilskih izdelkov v sodelovanju z deležniki v živilski dejavnosti (na primer zniževanje vsebnosti sladkorja, soli in maščob v živilih),
6. spodbujanje ponudbe za zdravo izbiro v gostinstvu in turizmu v povezavi s turistično ponudbo v lokalnih okoljih s ciljem, da Republika Slovenija postane prepoznavna po odlični, zeleni, aktivni in zdravi ponudbi,
7. ozaveščanje potrošnikov s primernim označevanjem, predstavitvijo in trženjem živil ter omejevanjem trženja hrane za otroke,
8. informiranje in ozaveščanje vseh deležnikov, vključno z javnozdravstvenimi kampanjami,
9. krepitev vloge zdravstvenega sektorja pri obvladovanju debelosti, preprečevanju podhranjenosti in spodbujanju telesne dejavnosti s ciljem zmanjševanja kroničnih bolezni,
10. izobraževanje in raziskovanje na področju prehrane in telesne dejavnosti za zdravje.

Zaradi kompleksnosti in številnih izzivov na področju zdravega in trajnostnega prehranjevanja ter redne telesne dejavnosti je uspehe mogoče doseči z medsektorskim in multidisciplinarnim povezovanjem. Da bi lažje dosegli tudi podnebne zaveze in cilje trajnostnega razvoja, ki so bili dogovorjeni na svetovni ravni, je bil ustanovljen Strateški svet za prehrano (v nadaljnjem besedilu SSP) kot posvetovalno telo predsednika Vlade Republike Slovenije. Naloga SSP je nadgradnja politik in strateških dokumentov na področju prehranske politike, ki temeljijo na trajnostnih prehranskih sistemih z manjšim vplivom na podnebje in okolje s poudarkom na uživanju hrane z manjšim okoljskim odtisom, na proaktivni podpori načelom samooskrbe, pridelavi trajnostnih kmetijskih pridelkov, varovanju okolja ter ozaveščanju javnosti o potrebi po spremembi prehranjevalnih navad zaradi zdravstvenih, okoljskih in podnebnih vidikov, kar se že odraža v tem akcijskem načrtu.

Pomembno je doseganje dopolnjevanje z usmeritvami Strateškega načrta kmetijske politike 2023–2027 (zagotavljanje lokalne trajnostne oskrbe in samooskrbe, prehranske varnosti, skrajševanje dostavnih poti in zmanjševanje nepotrebne embalaže živil), usmeritvami nacionalnega programa športa, s Strategijo slovenskega turizma za zeleno, aktivno in zdravo Slovenijo, celostnimi prometnimi strategijami (spodbujanje in omogočanje pogojev za zdravo aktivno mobilnost z zmanjševanjem ogljičnega odtisa) ter z usmeritvami socialne politike za socialno aktivacijo in zmanjševanje tveganja revščine.

Akcijski načrt 2023–2025 je nadaljevanje in nadgradnja prejšnjega, uspešno izvedenega akcijskega načrta za obdobje 2019–2022. V njem upoštevamo načrtane usmeritve nacionalnega programa, usmeritve Svetovne zdravstvene organizacije, EU, OECD ter druge mednarodne in državne usmeritve in programe, kot so na primer zaveze Združenih narodov glede blaženja podnebnih sprememb. Akcijski načrt 2023–2025 se dopolnjuje tudi s cilji Strategije razvoja Slovenije 2030.

V vmesnem obdobju izvajanja nacionalnega programa so se že pokazali prvi rezultati izvajanja programa.

V zdravstvenem sistemu uvajamo številne systemske ukrepe, ki podpirajo nacionalni program. Med njimi so ključni preventivni programi za zmanjševanje dejavnikov tveganja za kronične bolezni, kot sta na primer programa »Skupaj za zdravje« in »ZDAJ«, ki potekata v zdravstvenih domovih v sodelovanju z lokalno skupnostjo, ki z mrežo partnerjev posameznika podpirajo pri vzdrževanju zdravega življenjskega sloga in samooskrbi kroničnih nenalezljivih bolezni. Programa sta za uporabnike brezplačna, saj stroške izvajanja programa krije obvezno zdravstveno zavarovanje. Program »Skupaj za zdravje« poleg obvladovanja kroničnih bolezni in vedenjskih tveganj za njihov razvoj obravnava tudi starejše prebivalce s presejanjem za funkcijsko manjšo zmožnost ter posameznike opolnomoča z veščinami za preprečevanje krhkosti. V patronažno varstvo smo uvedli tudi presejanje za telesno dejavnost in prehrano po vzoru presejalnega modela iz ambulant družinske medicine za bolnike s kroničnimi

bolezni. Poteka pa tudi presejanje za padce na domu, kjer izvajalci patronažnega varstva odkrivajo dejavnike tveganja za padce in posameznikom svetujejo, kako jih preprečevati.

S predpisom smo omejili transmaščobe v živilih, izdelali prehranske smernice za zaščito otrok pred neprimernimi oglaševalskimi sporočili v zvezi z živili. S financiranjem delovanja nacionalnega portala Prehrana.si, kjer so na voljo strokovne in verodostojne informacije, prebivalcem omogočamo obveščenost in razbijamo mite ter neustrezne prehranske prakse. Omogočili smo tudi razvoj sodobne mobilne aplikacije »Veš, kaj ješ«, ki je v pomoč potrošnikom, manj veščim branja označb in razbiranja podatkov iz hranilne preglednice. Bolj zdravo izbiro pa želimo spodbuditi tudi z uvedbo državne sheme za lažjo prepoznavnost živil z ugodnejšo hranilno sestavo.

V naslednjem obdobju bo pomembno, da se strokovna javnost poveže z nevladnim sektorjem in odločevalci v lokalni skupnosti za promocijo usmeritev in zagovorništva javnozdravstvenih koristi ustvarjanja okolja, ki spodbuja telesno dejavnost ter zdravo in trajnostno prehranjevanje, začenši z dojenjem. V ta namen smo okrepili aktivnosti in nadaljujemo s financiranjem programa UNICEF Slovenija za širitev dojenju prijaznih mest, ki poteka v sodelovanju z zdravstvenimi zavodi ter lokalno skupnostjo, s čimer se ustvarja temelj za daljše vzdrževanje dojenja.

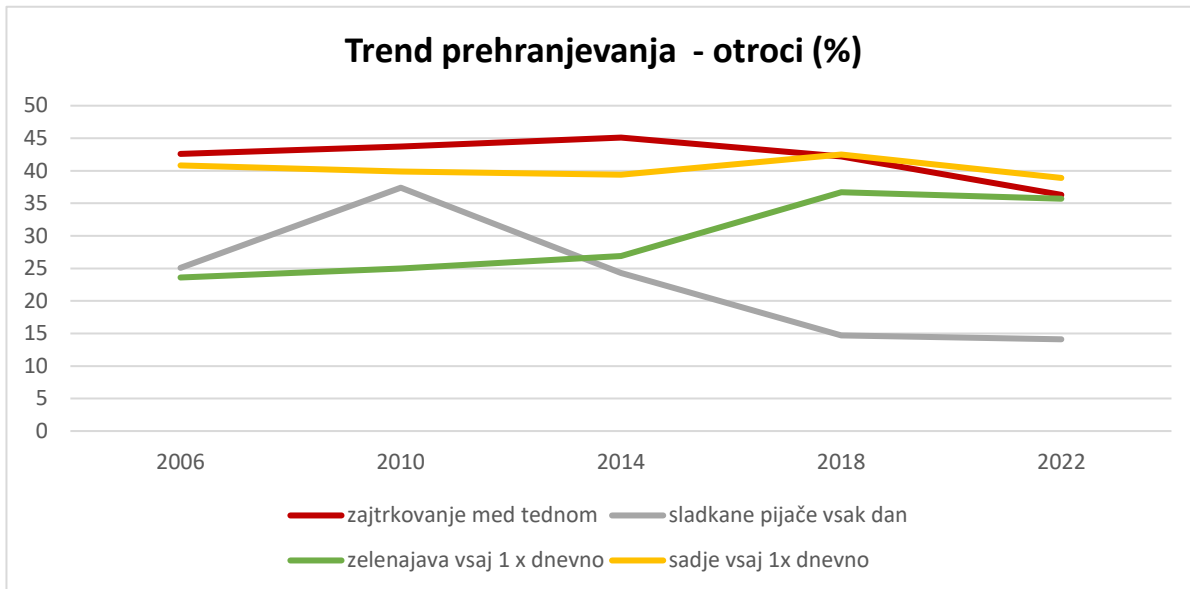
Prehranjevalne navade so se do epidemije covida-19 izboljševale. Med odraslo populacijo in otroki ter mladostniki se je postopoma povečeval delež tistih, ki vsak dan zajtrkujejo ter uživajo zelenjavo in sadje, in zmanjšuje delež tistih, ki pogosto pijejo sladke pijače. Slovenija je bila tudi ena izmed redkih držav, ki je obrnila trend povečevanja debelosti pri otrocih od leta 2011 do leta 2019. Povečevala se je tudi telesna dejavnost pri odraslih, saj je 80 odstotkov odraslih zadostno telesno dejavnih, kar prinaša znatne koristi za zdravje v skladu s smernicami SZO.

Spremenili smo Pravilnik o preventivnem zdravstvenem varstvu otrok in mladostnikov, s katerim smo okrepili preventivo pri otrocih športnikih, s čimer jih bomo lažje usmerjali v zdrav šport, ki jih bo spremljal vse življenje.

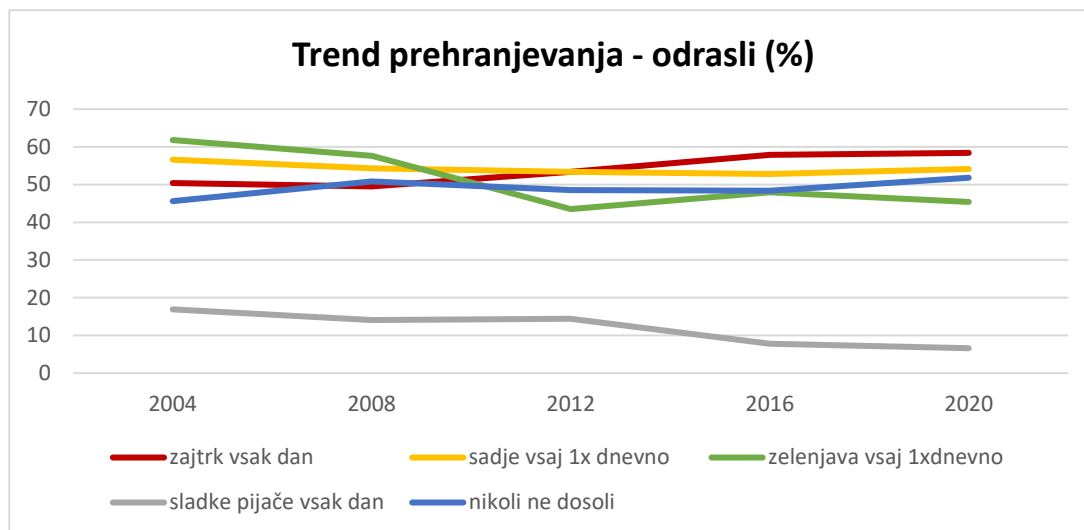
Ob izteku prvega akcijskega načrta je izbruhnila pandemija covida-19, ki je pomembno spremenila naše prehranske in gibalne navade. Prehranske navade, ki so se od leta 2012 postopoma izboljševale, so se poslabšale. Prišlo je do zmanjšanja gibalne učinkovitosti in povečanja telesne mase pri celotni generaciji otrok, še posebej pri tistih otrocih, ki so bili pred pandemijo bolj telesno dejavni. Ugotovitve raziskav kažejo, da se je v času pandemije povečal tudi delež debelih odraslih. Prehranske in gibalne navade v času pandemije so se najbolj poslabšale pri mladih odraslih.

Značilnosti prehranjevanje pri otrocih in odraslih

Sliki 1 in 2 prikazujeta trend spreminjanja navad prehranjevanja med otroci in odraslimi. Prikazan je trend zajtrkovanja, vsakodnevnega uživanja sadja in zelenjave ter pitja sladkih pijač.

Slika 1: Prehranjevalne navade pri otrocih – trend prehranjevanja. Viri: Raziskava Z zdravjem povezano vedenje v šolskem obdobju (HBSC), prikaz trenda od leta 2006 do leta 2022.

Slika 2: Prehranjevalne navade pri odraslih – trend prehranjevanja. Viri: Raziskava Z zdravjem povezan vedenjski slog (CINDI).

Kot rezultat ukrepov prve in sedanje prehranske politike se je pokazalo, da so otroci začeli pogosteje vsakodnevno uživati sadje in zelenjavo. Uživanje sadja se je povečalo tudi pri odraslih, kar pa ne velja za zelenjavo. V obeh skupinah se je močno zmanjšalo tudi pitje sladkih pijač, zelo izrazito med mladimi, kar je rezultat ozaveščanja ter povečanja aktivnosti v šolskem okolju. Med odraslimi prebivalci se s periodičnimi raziskavami spremlja tudi podatek o dosoljevanju pripravljenih jedi, saj čezmerni vnos natrija oziroma soli povečuje krvni tlak ter tveganje za srčno-žilne bolezni. Stalno ozaveščanje o čezmernem vnosu soli in sodelovanje z živilsko-predelovalno industrijo za postopno zniževanje soli v izdelkih že kaže rezultate postopnega manjšega vnosa soli tudi z zaužitimi živili, kakor izhaja iz poročila o nedavni raziskavi izločenega natrija v urinu prebivalcev. Rezultati raziskave CRP-projekta V3-2105 so v fazi objave. Izredna raziskava prehranjevalnih navad v času pandemije (16. val, 2021) SI-PANDA, ki jo je izvajal NIJZ <https://nijz.si/zivljenjski-slog/izsledki-panelne-spletne-raziskave-si-panda/>, je pokazala, da so se tisti, ki so se že doslej bolj zdravo prehranjevali, skušali prehranjevati še boljše, številni pa svojega prehranjevanja niso uskladili z manjšo telesno dejavnostjo zaradi številnih omejevalnih ukrepov glede gibanja, kar se odraža v povečanju čezmerne mase pri odraslih in otrocih.

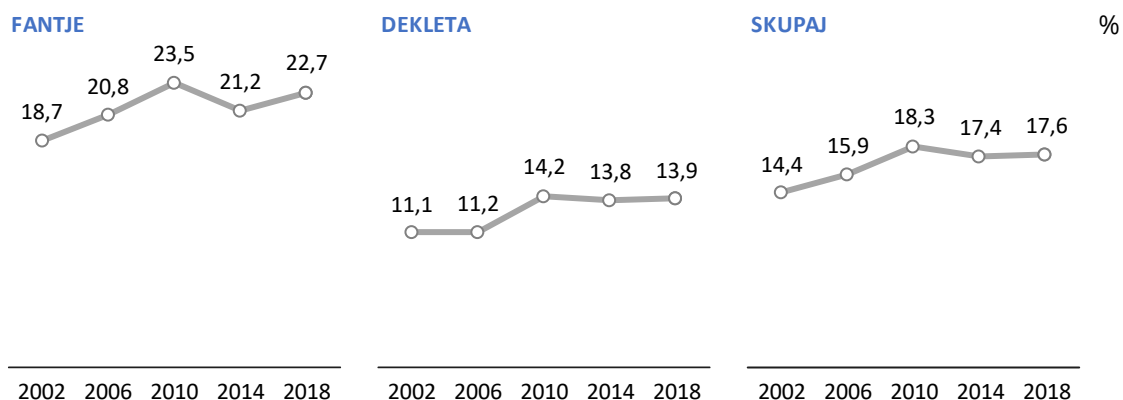
Telesna masa

Od leta 2001 se zmanjšuje delež moških in žensk s čezmerno telesno maso (ITM 25–29,9), vendar pa se pri obeh spolih povečuje delež tistih z debelostjo (ITM > 30), kar kaže trend podatkov, pridobljenih v raziskavah Z zdravjem povezan vedenjski slog (CINDI).

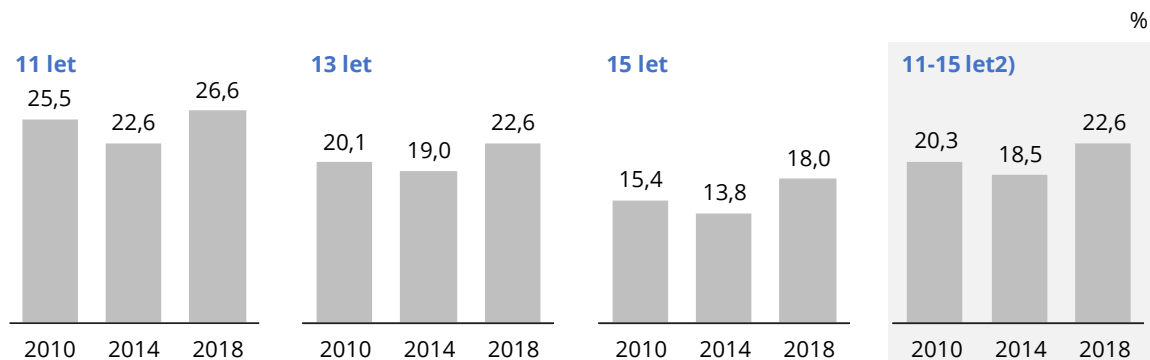

Slika 3: Delež moških in žensk med 25. in 64. letom, ki so čezmerno hranjeni oziroma debeli.

Tudi pri mladostnikih se glede na podatke raziskave Z zdravjem povezano vedenje v šolskem obdobju (HBSC), 2018, ki so prikazani na sliki 4, povečuje delež tistih, ki imajo glede na indeks telesne mase telesno maso večjo od priporočene. Večje povečanje mase je zaznati pri fantih.

Slika 4: Prikaz deleža fantov in deklet, ki imajo telesno maso večjo od priporočene. Vir: Raziskava Z zdravjem povezano vedenje v šolskem obdobju (HBSC), 2018.

Slika 5: Delež mladostnikov pri starosti 11, 13 in 15 let, ki so bili vsak dan vsaj 60 minut telesno aktivni. Vir: Raziskava Z zdravjem povezano vedenje v šolskem obdobju (HBSC), 2018.

Omogočiti zdrav življenjski slog je skupni medsektorski izziv.

Življenje s čedalje manj telesne dejavnosti zaradi tehnološkega napredka in sodobnih tehnologij je okoliščina, ki povečuje izziv, kako posamezniku omogočiti zdravo in aktivno življenje ter zdravo prehranjevanje in prehrano. Slika 5 prikazuje, kako se telesna dejavnost mladostnikov s starostjo zmanjšuje. Svetovna zdravstvena organizacija (SZO) je telesno nedejavnost uvrstila med glavne dejavnike tveganja za umrljivost¹. Telesna dejavnost bi morala postati vseživljenjska², ki bi jo dopolnjevalo ugotavljanje in stalno spremljanje telesne pripravljenosti, kar bi vsakomur prispevalo k ohranjanju zdravja. Zaradi pandemije covid-19 je dejstvo, da telesna nedejavnost ogroža zdravje, postalo še bolj očitno. Dodatni izziv je tudi neustrezna količina časa, preživetega sedentarno, količina nizko intenzivne telesne dejavnosti in premajhna količina spanja znotraj 24h ritma dneva, kar prikazuje spodnji prikaz vedenja prebivalcev Slovenije.

Slika 6: Telesna (ne)dejavnost, sedentarno vedenje in premalo spanca.

Vir: Zdravstveni statistični letopis 2020.

Po podatkih raziskave Z zdravjem povezan vedenjski slog (CINDI) so prebivalci Slovenije v letu 2020 na običajni delovni dan v povprečju presedeli pet ur, ob koncu tedna pa štiri ure. Med delovniki čas sedenja s starostjo upada, pri čemer največ časa presedijo mlajši in bolj izobraženi prebivalci, v starostni skupini od 25 do 39 let (6 ur). V povprečju torej na delovni dan največ presedijo prebivalci z višjo izobrazbo, ki pa v nasprotju z ostalimi skupinami ob koncu tedna presedijo najmanj. Čas sedenja se skozi leta raziskav linearno povečuje na delovni dan in je v povprečju višji za 0,4 ure leta 2020 v primerjavi z letom 2012, medtem ko čas sedenja ob koncu tedna ostaja relativno enak (Viri: Raziskava Z zdravjem povezan vedenjski slog (CINDI), 2012, 2020).

Evropa se sooča z znatnim povečanjem že prej opaznih trendov telesne nedejavnosti celotnega prebivalstva, zlasti med mladimi. Države članice ob podpori politik na ravni EU sicer spodbujajo in spremljajo telesno dejavnost, vendar bi bilo treba to področje ukrepanja še okrepiti³.

¹ Svetovna zdravstvena organizacija (2020). Smernice SZO glede telesne dejavnosti in sedentarnega življenjskega sloga (*WHO guidelines on physical activity and sedentary behaviour*)

² Sklepi Sveta EU in predstavnikov vlad držav članic, ki so se sestali v okviru sveta o vseživljenjski telesni dejavnosti. Dostopno na: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/HTML/?uri=CELEX:52021XG1213\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/HTML/?uri=CELEX:52021XG1213(01)).

³ Poročilo Evropske komisije o izvajanju Priporočila Sveta o spodbujanju zdravju koristnih telesnih dejavnosti v različnih sektorjih, COM/2019/ 565 final.

V ta namen akcijski načrt predvideva sprejem nacionalnih smernic za telesno dejavnost, sedentarno vedenje in spanje za različne ciljne skupine populacije, oblikovanje kazalnikov ključnih determinant (določilnic) telesne dejavnosti za zdravje za spremljanje v domačih in mednarodnih raziskavah ter izvajanje športnih rekreacijskih in preventivnih programov za krepitev zdravja in aktivacijo.

Svetovna zdravstvena organizacija je v regionalnem poročilu o debelosti za evropsko regijo leta 2021 opozorila, da nobeni državi v regiji do leta 2025 ne bo uspelo doseči zastavljenih ciljev za zmanjšanje debelosti med populacijo. Zato je treba medresorske aktivnosti v povezavi s politikami, kot so Nacionalni program športa v Republiki Sloveniji, Strategija slovenskega turizma za zeleno, aktivno in zdravo Slovenijo, celostne prometne strategije, usmeritve socialne politike za socialno aktivacijo in zmanjševanje tveganja revščine, krepiti.

Dragocena so tudi partnerstva z nevladnimi organizacijami, ki imajo pomembno povezovalno vlogo z lokalnimi okolji in so aktivni zagovornik strokovnih usmeritev za podporo številnim programom.

Izrednega pomena sta zagotavljanje zdravih subvencioniranih obrokov v skladu s smernicami zdravega prehranjevanja v vzgojno-izobraževalnem sistemu in povečevanje telesne dejavnosti otrok in mladih tako v času pouka kot tudi prostem času. Z ukrepi v vzgojno-izobraževalnem okolju kot tudi podporo nevladnih organizacij bomo krepili zdrave prehranjevalne navade ter spodbujali uživanje sveže, kakovostne in lokalno pridelane hrane z nižjim ogljičnim odtisom in ob tem upoštevali tudi okoljske vidike, vključno z zmanjševanjem količine odpadne hrane. Nacionalni program o prehrani in telesni dejavnosti za zdravje 2015–2025 kot tudi akcijski načrt za njegovo izvajanje v obdobju 2023–2025 se pretežno osredotočata na javnozdravstveno področje, medtem ko so strateške usmeritve za zagotavljanje systemskega prehoda v bolj trajnostni sistem oskrbe s hrano, prehranski potrošni vzorci, prehranska varnost in samooskrba določene v Resoluciji o dolgoročni podnebni strategiji Slovenije do leta 2050 (Uradni list RS, št. 119/21 in 44/22 – ZVO-2) in Nacionalnem energetskem in podnebnem načrtu za prenavo politik in ukrepov. Kljub temu pa akcijski načrt 2023–2025 že vključuje določene aktivnosti za spodbuditev kmetijstva, gostinstva, trgovine in živilskopredelovalne industrije za izboljšanje samooskrbe Slovenije z živili rastlinskega izvora, za izboljšanje sestave živilskih izdelkov (manj sladkorja, soli in maščob ter več vlaknin, manj embalaže) ter spodbujajo prebivalce k nakupu izdelkov z ugodnejšo hranilno sestavo.

Svetovna zdravstvena organizacija je leta 2019 objavila poročilo o učinkih umetnosti na izboljšanje zdravja in dobro počutje. V sodelovanju z različnimi deležniki kulturnega in vzgojno-izobraževalnega področja zagotavljamo promocijo zdravega, kakovostnega in ustvarjalnega preživljanja prostega časa otrok, mladih in odraslih. Poudarek je na predstavitev kakovostnih kulturnih vsebin in projektov o gibanju in zdravem prehranjevanju, ki so lahko podpora preventivnim ukrepom tako v okviru vzgojno-izobraževalnega procesa kot tudi v prostem času. Prav tako izvajamo različne kulturno-vzgojne dejavnosti, ki spodbujajo mlade in odrasle k aktivnemu preživljanju prostega časa in jih spodbujajo h gibanju (na primer kulturne pešpoti, kolesarske kulturne poti, ustvarjalni gib).

Še naprej bomo krepili preventivno vlogo zdravstvenega sektorja, aktivnosti bodo intenzivno usmerjene tudi v zagotavljanje ustrezne prehrane ter prehranske obravnave in oskrbe v zdravstvenih in socialnovarstvenih zavodih. Z aktivnostmi za preprečevanje funkcijsko manjše zmožnosti, padcev in krhkosti pri starejših bomo dolgoročno zmanjšali breme kroničnih bolezni pri starejših odraslih in omilili pritisk na primarno raven zdravstvenega varstva.

II AKCIJSKI NAČRT

Specifični cilj	Ukrep	Aktivnost	Izvedbeni rok	Kazalnik	Nosilno ministrstvo	Sodelujoči	Finančna sredstva (v EUR) za 2024	Finančna sredstva (v EUR) za leto 2025
1.	<p>Zdravo prehranjevanje v skladu s smernicami in priporočili</p> <p>Uresničevanje strateških ciljev:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zmanjšati delež prebivalcev s čezmerno telesno maso in debelih, – povečati uživanje zelenjave in sadja, – zmanjšati vnos nasičenih maščob, sladkorja in soli. <p>Prehrana otrok in mladostnikov v vzgojno-izobraževalnih zavodih</p> <p>Slovenija namenja prehrani v vrtcih in šolah posebno skrb, saj sistem organizirane prehrane omogoča zagotavljanje zdrave ponudbe uravnoteženih obrokov in spodbujanje uživanja pitne vode najširšemu krogu otrok in mladostnikov. Ob tem se vzgojno-izobraževalne ustanove spoprijemajo z izzivi, kot sta izvajanje smernic in priporočil zdravega prehranjevanja in upoštevanje želja otrok ter pričakovanj staršev. Še naprej je treba krepiti aktivnosti za izboljševanje kakovosti ponudbe obrokov in ozaveščenosti otrok, staršev in zaposlenih v vzgoji in izobraževanju o pomenu zdrave in trajnostne prehrane za zdravje. Precejšen izziv sta odklanjanje zelenjave in drugih polnovrednih živil ter preprečevanje odpadne hrane. Na področju vzgoje in izobraževanja potekajo številne dejavnosti, ki spodbujajo zdravo prehranjevanje. Stalna strokovna podpora v okviru strokovnega spremljanja prehrane in svetovanja, brezplačno razdeljevanje sadja in zelenjave v šolah iz ukrepa skupne kmetijske politike »šolska shema«, spodbujanje zajtrkovanja, pitja vode in izvajanje spremljevalnih aktivnosti ozaveščanja ter subvencionirana prehrana so pomembni ukrepi, ki podpirajo celotne generacije otrok v skrbi za zdrav življenjski slog in omogočajo boljše pogoje tudi za otroke iz ekonomsko ranljivejših družin.</p>							

1.1	<p>Sredstva, ki jih vlagamo v šolsko prehrano, se vračajo kot zdrave navade</p> <p>Zgledni sistem organizirane prehrane v vzgojno-izobraževalnih zavodih je nedvomno pripomogel k rednemu zajtrkovanju, uživanju več sadja in zelenjave pri otrocih in mladostnikih ter pripomogel k ugodnemu trendu zmanjšanja pitja sladkih pijač. Poleg nudenja obrokov v skladu s smernicami vzgojno-izobraževalni zavodi pomembno pripomorejo k razvoju zdravega življenjskega sloga tudi z drugimi posredno povezanimi vsebinami in projektnimi nalogami ter povezovanjem z nevladnim sektorjem, ki izvaja številne programe ozaveščanja. Eden izmed primerov dobre prakse je na primer program »Kuhnapato«, v okviru katerega otroci za svoje vrstnike pripravljajo zdrave zelenjavne tradicionalne jedi in z medvrstniškim vplivom spreminjajo odnos do zdravih zelenjavnih jedi, ki jih številni mladi odklanjajo. Zavodi se ob nujnosti zagotavljanja dietne prehrane otrokom, ki takšno prehrano iz zdravstvenih razlogov potrebujejo, spoprijemajo s precejšnjimi izzivi glede upoštevanja različnih želja. Poleg prostorskih omejitev so prisotne tudi kadrovske v povezavi z normativom ter strokovno usposobljenostjo kadra. Pri zagotavljanju medicinsko predpisanih diet krepimo povezavo z zdravstvom, da bi bolje obvladali ta izziv. Kot podporo organizirani šolski prehrani smo vzpostavili portal »Šolski lonec«, ki je namenjen širjenju dobrih praks in učinkovitih vzgojno-izobraževalnih pristopov k prehrani in prehranski vzgoji v vrtcih in šolah. Razvili smo tudi spletno računalniško orodje »PISKR«, ki šolam omogoča načrtovanje in vrednotenje obrokov v skladu s prehranskimi smernicami. V prihodnje bomo nadaljevali strokovna usposabljanja z vidika načrtovanja obrokov ter s širitvijo prenovljenih smernic za prehranjevanje v vzgojno-izobraževalnih zavodih s poudarkom na zmanjševanju soli in sladkorja v obrokih ter na povečevanju zelenjave oziroma vlaknin. Treba pa je tudi celostno proučiti in nadgraditi sistem organizirane šolske prehrane z vidika kadrovskega normativov (čas, obseg dela), ki imajo velik vpliv na kakovost in sestavo obrokov v vzgojno-izobraževalnih zavodih.</p>							
Izboljšana kakovost prehranjevanja v vzgojno-izobraževalnih zavodih na podlagi uveljavitve Smernic zdravega	Proučitev ustreznosti sistema organizirane šolske prehrane in ustrezno ukrepanje	Uveljavitev smernic za prehranjevanje v VIZ	2024	Uporaba posodobljenih smernic zdravega prehranjevanja v VIZ	MVI	ZRSŠ	**	**

prehranjevanja v vzgojno-izobraževalnih ustanovah v Republiki Sloveniji		Priprava koncepta pilotnega projekta vzpostavitve regijske centralne kuhinje	2024	V pripravi so izhodišča za pripravo javnega razpisa za vzpostavitev centralne kuhinje	MVI	SSP, Na podlagi javnega razpisa izbrana lokalna skupnost	**	/
	Izobraževanje in usposabljanje ter zagotavljanje zmogljivosti za izvajanje prehrane v vzgojno-izobraževalnih zavodih,	Uvrščanje prehranskih vsebin v »Katalog programov nadaljnega izobraževanja in usposabljanja strokovnih delavcev v vzgoji in izobraževanju«	2023 →	Organizacija in izvedba	MVI	ZRSŠ in drugi izvajalci	**	**

	Vzpostavitev izmenjave primerov dobrih praks in učinkovitih vzgojno-izobraževalnih pristopov pri izvajanju prehranske vzgoje v VIZ	Vzdrževanje spletnega portala Šolski lonec	2023 →	Osvežen spletni portal »Šolski lonec« in njegova promocija	MZ	Na podlagi javnega razpisa izbrani izvajalec	*	*
	Redno spremljanje in poročanje o ustreznosti ponudbe v skladu s smernicami ter prilagajanje dejanske ponudbe	Spremljanje stanja šolske prehrane v skladu s smernicami zdravega prehranjevanja in stalna strokovna podpora v obliki svetovanja	2023 →	Priprava poročila o državni anketi o prehrani v VIZ	MZ	NIJZ	**	**
			2023 →	Triletno poročilo o opravljenem spremljanju in strokovnem svetovanju	MZ	NIJZ	**	**

			2024→	Preizkušanje orodja za strokovno spremljanje glede na novo sprejete smernice	MZ	NIJZ	**	**
	Spodbujanje uživanja pitne vode, tudi z nameščanjem pitnikov v objektih in na igriščih	Kampanja o namestitvi pitnikov na fakultetah	2025	Pobuda fakultetam in izvedena kampanja	MZ	Na podlagi javnega razpisa izbrani izvajalec	*	*
	Spodbujati vzgojno-izobraževalne zavode k zmanjšanju porabe soli v šolskih kosilih in sladkorja v šolskih malicah	Ciljana javnozdravstvena kampanja med vzgojno-izobraževalnimi zavodi	2023 →	Obdobna (letna) analiza soli in sladkorja v malicah in kosilih, ki se izvede na naključnem vzorcu VIZ	MZ, MVI	NIJZ	**	**
	Izvajanje shem za izboljšanje dostopa do zdravju koristne hrane Izvajanje šolske sheme	Priprava nove Strategije za izvajanje šolske sheme za obdobje od šolskega leta 2023/2024 do 2028/2029 ...	2024	Potrjena strategija za novo časovno obdobje	MKGP, MVI, MZ	NIJZ, AKTRP, KGZS, GZS – ZKŽP, ČŠOD	**	**

		Izvajanje Strategije za izvajanje šolske sheme v Sloveniji za šestletno obdobje od šolskega leta 2023/24 do 2028/29	2023 →	<p>Razdelitev sadja, zelenjave, mleka in mlečnih izdelkov učencem ter izobraževalne dejavnosti v šolah</p> <p>spremljevalni izobraževalni ukrepi v domovih CŠOD</p> <p>izobraževanja (AVK) za učitelje v organizaciji NIJZ v podporo projektu ter izobraževanja drugih deležnikov</p> <p>Izvedba vrednotenja in poročilo</p>	MKGP s sodelovanjem MVI, MZ	osnovne šole, AKTRP, NIJZ, KGZS, GZS – ZKŽP, CŠOD	<p>**</p> <p>Šolska shema: za 2024: 1.600.000 EUR Od tega: – 93 % za razdelitev S in Z ter mleka učencem, – 5–7 % za izobraževalne ukrepe, –12.000 EUR za vrednotenje</p>	<p>**</p> <p>Šolska shema 2025: 1.600.000 EUR Od tega: – 93 % za razdelitve S in Z ter mleka učencem, –5–7 % za izobraževalne ukrepe, – 4.000 za vrednotenje</p>
--	--	---	--------	--	-----------------------------	---	---	--

Izvajanje projekta Tradicionalni slovenski zajtrk in podobnih projektov z izbiro priporočenih lokalno pridelanih živil in povečevanjem deleža uživanja ekološko pridelane hrane	Projekt Tradicionalni slovenski zajtrk	2023 →	Javni zavodi – vrtci, osnovne šole in zavodi za vzgojo in izobraževanje otrok in mladostnikov s posebnimi potrebami, ozaveščajo o pomenu zajtrkovanja ter lokalne in zdrave prehrane	MKGP, MVI, MZ, MSP	MK, MNVP, ARKTRP, ČZS, ZRSŠ, KGZS, GZS – ZKŽP, NIJZ, ZZS, OZS, ZSPM, Zveza sadjarskih društev Slovenije	**	**
			Izdane odločbe AKTRP, s katerimi se javnim zavodom, ki so izvedli projekt, povrnejo stroški za nakup živil	MKGP	AKTRP	170.000 EUR /leto (pavšalno nadomestilo 0,72 na/ otroka)	Predvidoma najmanj 170.000,00 EUR
	Spodbujanje tradicionalnega slovenskega kosila (jota, kisle zelje, žganci ipd.)	2023 →	V tednu slovenske hrane poudarjati tudi pomen lokalnega sezonskega kosila	MZ, MKGP, MSP, MVI	NIJZ, Nutris	**	**

	Izvajanje projektov z izbiro priporočenih lokalno pridelanih živil in povečevanjem deleža uživanja ekološko pridelane hrane	Medvrstniško spodbujanje Izvajanje projekta Otroci otrokom skuhamo tradicionalno kosilo (kuhanje vrstnikom v šolskih kuhinjah v skladu s smernicami zdravega prehranjevanja)	2023 →	Število VIZ, ki izvajajo program	MZ	Na podlagi javnega razpisa izbrani izvajalec	*	*
	Izvajanje projektov z izbiro priporočenih lokalno pridelanih živil in povečevanjem deleža uživanja ekološko pridelane hrane	Izvajanje promocijskih aktivnosti na terenu (šole in vrtci) glede rib in morskih sadežev v okviru Programa za izvajanje evropskega sklada za pomorstvo, ribištvo in akvakulturo 2021–2027	2024–2025	Število izvedenih kampanj in predstavnikov sektorjev, ki sodelujejo pri kampanji (morski gospodarski ribolov, akvakultura, predelava)	MKGP	Zavod za šolstvo, MVI, MZ	33.000,00 EUR	250.000,00 EUR
1.2	<p>Subvencionirana prehrana študentov</p> <p>Zakon o subvencioniranju študentske prehrane določa pravico študentov do subvencionirane prehrane ter način in merila za subvencioniranje, da se študentom omogoči prehranjevanje v skladu z javnozdravstvenimi priporočili. V preteklosti sprejete smernice zdravega prehranjevanja za študente, ki opredeljujejo kakovostne obroke v skladu z optimalnimi energijskimi in hranilnimi potrebami študentov in izvedbeni predpis, ki zavezuje ponudnike subvencionirane študentske prehrane k uresničevanju priporočil, bo treba prenoviti. V praksi se je namreč izkazalo, da merila za izbiro ponudnikov subvencionirane študentske prehrane ne temeljijo dovolj na priporočilih, zato je treba razpise izpopolniti ob upoštevanju prehranskih usmeritev. Ob tem je treba ponudnikom študentske prehrane omogočiti strokovno podporo in opolnomočiti študente inšpektorje, ki tvorijo nadzorni sistem in presojujejo usklajenost ponudbe z usmeritvami. Izboljšati je treba tudi ponudbo prodajnih avtomatov živil na fakultetah, saj so ti zaradi strnjenih študijskih obveznosti pogosto edina možnost za prehranjevanje.</p>							

	Ozaveščanje študentov o zdravem načinu prehranjevanja in spodbujanje veščin za samostojno pripravo uravnoteženih obrokov	Proučitev potreb in dejavnikov, ki bi študente in tudi ponudnike usmerjali k bolj zdravi ponudbi	2023–2025	Izvedena anketa in izvedba raziskave v okviru ciljnih skupin	MZ	Na podlagi javnega razpisa izbrani izvajalec	*	*
		Ozaveščanje o pravi izbiri obroka pri gostinskih ponudnikih in tudi v prodajnih avtomatih	2023–2025	Akcije ozaveščanja v medijih in na družabnih omrežjih	MZ	Na podlagi javnega razpisa izbrani izvajalec	*	*
Izboljšati kakovost subvencionirane študentske prehrane in omogočiti zdravo prehranjevanje študentov	Zagotavljanje strokovne podpore ponudnikom prehrane, študentom inšpektorjem in komisiji za prehrano za prilagajanje dejanske ponudbe smernicam	NIJZ pripravi prehranska priporočila za populacijo zdravih študentov, ki bodo vsebovala fiziološka izhodišča za energijski in hranilni vnos, ter priporočila na podlagi vnosa skupin živil (upoštevajoč prehranski vzorec zdravih študentov)	2024	Predlog prehranskih priporočil	MZ	NIJZ, SSP	**	**
		Izvajanje izobraževanj za komisijo in študente inšpektorje	2023–2025	Opravljen izobraževanja	MZ	Na podlagi javnega razpisa izbrani izvajalec	*	*

		Razvoj pristopa in pilotno testiranje strokovnega spremljanja študentske prehrane	2023–2025	Izvedeno pilotno testiranje modela spremljanja študentske prehrane	MZ	Na podlagi javnega razpisa izbrani izvajalec	*	*
	Uveljavitev meril zdravega prehranjevanja v okviru javnega razpisa za ponudnike subvencionirane študentske prehrane	Vključitev posodobljenih meril v razpisno dokumentacijo za izbiro ponudnikov subvencioniranih obrokov v letih 2025 in 2026	2024	Pripravljeni predlog meril	MDDSZ, MZ	NIJZ, ŠOU		**
	Zagotavljanje ponudbe zdravju koristnih živil v prodajnih avtomatih izobraževalnih ustanov	Pregled in dopolnitev priporočil za polnitve prodajnih avtomatov z vidika trajnosti ter njihova uskladitev s partnerji	2025	Usklajena in posodobljena priporočila	MZ	Na podlagi javnega razpisa izbrani izvajalec	*	*
		Pregled in popis ponudbe prodajnih avtomatov z ovrednotenjem cen, prehranskega profila, trajnostnega vidika	2025	Poročilo o stanju ponudbe prodajnih avtomatov na fakultetah	MZ	Na podlagi javnega razpisa izbrani izvajalec	*	*

		Razvoj novih izdelkov za prodajne avtomate ob sodelovanju študentov ponudnikov in proizvajalcev	2025	Razviti novi izdelki, primerni za ponudbo prodajnih avtomatov	MZ	Na podlagi javnega razpisa izbrani izvajalec	*	*	
1.3	Prehrana na delovnem mestu								
	Zakon o varnosti in zdravju pri delu določa, da mora delodajalec načrtovati in izvajati promocijo zdravja na delovnem mestu ter zagotoviti potrebna sredstva in način spremljanja izvajanja promocije. Programi promocije zdravja na delovnem mestu, ki med drugim vključujejo tudi zdravo prehranjevanje in telesno dejavnost, so namenjeni ohranjanju in krepitvi telesnega in duševnega zdravja ter dobrega počutja zaposlenih.								
Izboljšati kakovost prehrane in okrepiti ozaveščenost o zdravem prehranjevanju med zaposlenimi	Podpora socialnim partnerjem za uveljavitev promocije zdravega načina prehranjevanja in gibanja na delovnem mestu ter izmenjava dobrih praks	Vključitev strokovnih izhodišč glede zdrave in trajnostne prehrane na delovnem mestu ter dopolnitev nacionalne platforme (PKMO) za zagotavljanje strokovne podpore delodajalcem pri izvajanju programov promocije zdravja na delovnem mestu	2024	Razširitev spletne platforme PKMO z vsebinami o prehrani, ki so bile razvite v okviru projekta Star-Vital in modela prehranskih usposabljanj	MZ	NIJZ	**	**	

	Spodbujanje ponudbe zdravih obrokov v gostinstvu, ponujenih za malico ali kosilo, s povečevanjem deleža kakovostnih lokalno in sezonsko pridelanih živil	Spodbujanje gostincev k pridobitvi simbola »Prava izbira« ter ozaveščanje o pravi izbiri obroka pri gostinskih ponudnikih	2023–2025	Število podeljenih simbolov	MZ	Na podlagi javnega razpisa izbrani izvajalec	*	*
1.4	Prehrana v bolnišnicah in socialnovarstvenih zavodih							
	Prehrana bolnikov mora biti prilagojena njihovim posebnim potrebam ter kakovostna in uravnotežena. Bolnišnice in socialnovarstveni zavodi so pomembni porabniki hrane, zato je treba tudi v njih z javnim naročanjem povečati delež kakovostne lokalno pridelane hrane.							
Izboljšana kakovost prehrane bolnikov in starejših odraslih v bolnišnicah in socialnovarstvenih zavodih s	Vzpostavitev sistema javnega naročanja hrane z upoštevanjem kratkih verig, povečevanjem deleža kakovostnih lokalno in	Spremljanje stanja organiziranja prehrane v socialnovarstvenih in zdravstvenih zavodih	2025 →	Poročilo	MZ, MSP	NIJZ, na podlagi javnega razpisa izbrani izvajalec, Združenje zdravstvenih zavodov Slovenije, Skupnost socialnih zavodov (aktiv prehranskih sodelavcev)	**	**

poudarkom na lokalni trajnostni oskrbi	ekološko pridelanih živil in načel zelenega javnega naročanja, prilagojenega bolnišnicam in socialnovarstveni m zavodom glede poenostavitve in boljše učinkovitosti javnih naročil	Ugotavljanje prehranske preskrbljenosti prebivalcev DSO	2024	Poročilo	MSP, MZ	Na podlagi javnega razpisa izbrani izvajalec	Sredstva ARIS	Sredstva ARIS
2.	<p>Izboljšanje ponudbe zdravju koristnih izbir v povezavi s turistično ponudbo in deležniki v živilski dejavnosti</p> <p>Uresničevanje strateških ciljev:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zmanjšati delež prebivalcev s čezmerno telesno maso in debelih, – zmanjšati vnos nasičenih maščob, sladkorja in soli, – zmanjšati vsebnost transmaščob v živilih. 							

2.1	<p>Spodbujanje zdrave gostinske in turistične ponudbe ter aktivni turizem</p> <p>V zadnjem času je poleg skrbi za lastno zdravje v ospredju tudi skrb za zdravje planeta, zato velja poudariti, da imajo lokalne in sezonske sestavine običajno manjši ogljični odtis in podpirajo bolj trajnostno pridelovanje hrane. Čedalje več prebivalcev Slovenije se prehranjuje zunaj doma, zato je treba pri gostincih in uporabnikih storitev povečati zanimanje za zdravo ponudbo v gostinstvu. Za lažjo izbiro zdrave ponudbe v gostinstvu in turizmu so oblikovana merila za jedi oziroma obroke, ki bi se lahko uporabila pri uveljavitvi simbola za prepoznavnost zdrave ponudbe. Merila se nanašajo na energijsko gostoto ter vsebnost zelenjave, sadja in posameznih hranil v obroku, med temi so količina soli in sladkorjev ter kakovost in količina maščob. Gostinske ponudnike bo treba spodbuditi, da ponudbo obogatijo z za zdravje koristnimi obroki v skladu z že oblikovanimi merili, kar bo okrepilo njihovo prepoznavnost pri potrošniku.</p> <p>Zdravju prijaznejša gostinska ponudba</p> <p>Zdrava gostinska in turistična ponudba je pomembna razvojna priložnost tudi za slovenski turizem oziroma gostinstvo.</p> <p>Slovenija v okviru strategije razvoja slovenskega turizma poudarja edinstveno kulinarčno kulturo, spodbuja izobraževanja za bolj zdravo in sonaravno življenje ter inovativnost v gastronomiji ter za vsestransko izboljševanje kulinarčne ponudbe v lokalih, na ulicah in prireditvah.</p> <p>V podporo gostinskim ponudnikom je bila razvita strokovna podpora, ki jim omogoča vzpostavitev višje prehranske kakovosti ponujenih obrokov, potrošniku pa olajša prepoznavo in izbiro prehransko ustrežnejše izbire tako, da pridobijo in na jedilnikih izpostavijo simbol zdravju koristnega obroka – »Prava izbira«.</p>							
Povečati in izboljšati ponudbo zdravju koristnih obrokov in jedi pri ponudnikih v gostinstvu in turizmu	Spodbujanje ponudbe za zdravje koristnih obrokov oziroma jedi v gostinstvu in turizmu	Krepitev prepoznavnosti simbola »Prava izbira«	2023 →	Vključitev simbola med merila za subvencionirano študentsko prehrano Povečanje števila ponudnikov, ki ima podeljen simbol Prilagojene velikosti porcij	MZ, MGTS	Na podlagi javnega razpisa izbrani izvajalec (NIJZ, ZPS, GZS-TGZS, OZS)	*	*

2.2	<p>Zagotavljanje ponudbe za zdravje koristnih izdelkov v sodelovanju z deležniki v živilski dejavnosti</p> <p>Na trgu je veliko cenovno zelo dostopnih živil, ki so po sestavi in energijski gostoti prehransko neugodna. Vsebujejo veliko maščob, soli in sladkorja ter ob pogostem uživanju ne prispevajo k uravnoteženi prehrani. Zato je treba njihovo sestavo prilagoditi potrebam sodobnega načina življenja tako, da proizvajalci preoblikujejo sestavo živil (na primer zmanjšajo vsebnost enostavnih sladkorjev, soli in nasičenih maščob), potrošnike pa seznanjajo z vsebnostjo hranil z ustreznim označevanjem.</p> <p>Z živil z ugodnejšo prehransko sestavo lažje pripravimo zdrav in uravnotežen obrok</p> <p>Preoblikovanje živil je ukrep, ki lahko pomembno prispeva k ustrežnejši prehrani na ravni celotne populacije, ne le pri najbolj ozaveščenih, saj povečuje ponudbo za zdravje koristnih živilskih izdelkov. Leta 2015 se je industrija brezalkoholnih pijač zavezala k odgovornejšemu trženju sladkih pijač, temu so se leta 2017 in 2019 pridružile zaveze mlečnopredelovalne industrije k zmanjšanju količine sladkorja v njihovih izdelkih in pekarske industrije k zmanjšanju vsebnosti dodane soli kruhu ter k povečanju vsebnosti polnozrnatih sestavin v izdelkih. Pri vseh aktivnostih preoblikovanja živil je bistvena za dobro sprejetje pri potrošnikih postopnost, ki jim omogoča nemoteče prilagajanje na manj intenziven okus. Ker je to dolgotrajen in zahteven proces, je treba s številnimi promocijskimi aktivnostmi povečevati zanimanje kupcev za izdelke z ugodnejšo prehransko sestavo.</p>							
	<p>Povečati ponudbo prehransko ustrežnejših in tudi preoblikovanih živilskih izdelkov</p>	<p>Spreminjanje sestave živilskih izdelkov (preoblikovanje) z zmanjšanjem vsebnosti sladkorja, sladil, transmaščob, nasičenih maščobnih kislin ter soli ob zagotavljanju zadostne preskrbljenosti z jodom in povečevanjem deleža sestavin</p>	<p>Spremljanje uresničevanja zavez domače industrije glede izboljševanja sestave živil (samovrednotenje)</p> <p>Oblikovanje zavez drugih sektorjev oziroma krovnih zavez živilskopredelovalne industrije za zmanjševanje hranil v izdelkih s potencialno neugodnim vplivom na zdravje</p>	2023 →	Letna poročila o izvajanju zavez	MKGP	GZS – ZKŽP, MVI, MZ, NIJZ	**

	ekološkega izvora	Povečevanje ponudbe in povpraševanja po polnozrnatih izdelkih	2023 →	Izvajanje aktivnosti v okviru partnerstva za polnozrnatne izdelke. Aktivnosti za povečanje vnosa polnozrnatih živil pri otrocih in mladostnikih v šolskem okolju.	MKGP, MZ, MVI	GZS in subjekti, vključeni v partnerstvo za polnozrnatne izdelke NIJZ	Sredstva EK in partnerjev *	*
		Strategija na področju preoblikovanja živil, ki temelji na podatkih hranilne sestave živil, na trgu v Sloveniji (JA BestReMap in drugi viri podatkov).	2024 →	Sprejet in usklajen program dela skupine za spremljanje napredka pri preoblikovanju živil Izvajanje strategije	MZ	NIJZ, MKGP, GZS – ZKŽP, TZS, OZS, PSPJZ	**	**

		Vzpostavitev modela za spremljanje hranilne sestave živil na podlagi metodologije EU in prednostnih nalog države	2024	Vzpostavljen model za načrtno spremljanje hranilne sestave živil (monitoring), v povezavi z aktivnostmi razpisa EU	MZ, EK	NIJZ, MKGP, GZS – ZKŽP, TZS, OZS, PSPJZ in izbrana agencija na ravni EU ()	***	***
		Promocija proizvajalcev, ki razvijajo živila z ugodno prehransko sestavo	2023–2025	Število promocij	MZ, MKGP	Na podlagi javnega razpisa izbrani izvajalec	*	*
		Izvedba CRP »ManjSoli.si« 2021–2023 in evalvacija ANSOL 2010–2020.	2023–2024	Končana raziskava »Vnos soli, kalija in joda pri odraslih prebivalcih Slovenije« s predstavitvijo rezultatov Evalvacija AN SOL 2010-2022	MZ	NIJZ in PSPJZ	**	**

		Ozaveščanje glede koristi uživanja živilskih izdelkov z zmanjšano vsebnostjo soli, sladkorja in nasičenih maščob za zdravje	2023–2025	Izdelani komunikacijski načrt in komunikacijske vsebine z vključitvijo zdravstvenega sektorja in drugih deležnikov, koordinacija vsebin v obstoječih komunikacijskih in promocijskih programih	MZ	NIJZ, Združenje za arterijsko hipertenzijo, druge NVO in na podlagi javnega razpisa izbrani izvajalec	**	**
3.	<p>Zagotavljanje dostopnosti za zdravje koristnih prehranskih izbir za socialno ogrožene in ranljive skupine prebivalstva</p> <p>Uresničevanje strateškega cilja: – povečati uživanje zelenjave in sadja.</p> <p>Omejene finančne zmožnosti prebivalcev zmanjšujejo dosegljivost sadja in zelenjave, polnovrednih žit, stročnic, oreškov ter drugih za zdravje koristnih in priporočenih skupin živil. Naloga države je olajšati dostopnost in dosegljivost zdravju koristnih prehranskih izbir socialno ogroženim in ranljivim prebivalcem ter s tem podpirati ohranjanje zdravja najranljivejšim. S prerazporejanjem presežne količine obrokov iz javnih kuhinj kot tudi HEVREKA sektorja, ki bi sicer ob neprimernem rokovanju končali kot odpadna hrana, lahko socialno ogrožene skupine prebivalcev oskrbimo s kakovostno hrano.</p>							

Povečati dostopnost do zdravih izbir	Spodbujanje mehanizmov za povečanje dostopnosti zelenjave in sadja ter drugih zdravih prehranskih izbir za socialno ogrožene in ranljive skupine prebivalcev	Vključitev živil z ugodno prehransko sestavo v pakete pomoči	2023 →	Hrana iz sklada za evropsko pomoč najbolj ogroženim (do konca leta 2023)/program ESS+ za odpravljanje materialne prikrajšanosti v Sloveniji v obdobju 2021–2027(od leta 2023) Paketi pomoči vsebujejo konzervirano zelenjavo (fižol, pelati, grah).	MDDSZ	Na podlagi javnega razpisa izbran izvajalec – partnerske organizacije oziroma upravičenec	4.109.589,04 EUR brez DDV (sredstva za nakup v letu 2024)	4.109.589,04 EUR brez DDV (sredstva za nakup hrane v letu 2025)
	Zmanjševanje količine zavržene hrane	Izvajanje akcijskega načrta k strategiji za manj izgub hrane in odpadne hrane v verigi preskrbe s hrano »spoštujmo hrano, spoštujmo planet«	2023 →	Izvedba rednih nalog opredeljenih v akcijskem načrtu	MKGP	MOPE, MVI, MDDSZ, MZ, MF, GZS, ZPS, Zavod za šolstvo RS, NIJZ in drugi deležniki strategije	**	**

		Izvajanje akcijskega načrta k strategiji za manj izgub hrane in odpadne hrane v verigi preskrbe s hrano »spoštujmo hrano, spoštujmo planet«	2023 →	Letna količina oddane presežene hrane okvirno 350 ton, ki se donira	MKGP	MDSSZ, MVI, MOPE MZ, trgovske verige (projekt Lidl-Lions), Rdeči križ, Karitas, Slovenska filantropija, vzgojno-izobraževalni zavodi, socialni zavodi ipd.	**	**
	Spodbujanje kratkih dobavnih verig od pridelovalca do končnega potrošnika (lokalne tržnice, alternativne poti prodaje, partnersko kmetovanje ipd.)	Obveščanje o ponudbi lokalne hrane in živil	2023 →	Objave lokalnih ponudnikov na zemljevidu in prispevkov na spletni strani Naša super hrana (https://www.nasa.superhrana.si/ze/mljevid-lokalni-ponudniki-hrane/), sodelovanje na posvetih in izobraževanjih	MKGP	KGZS, GZS – ZKŽP, ZZS, MVI, MZ, MDDSZ, MORS, MNZ	**	**

	Podpora socialno ogroženim in ranljivim skupinam za večjo finančno, zdravstveno in okoljsko pismenost v povezavi z nakupom in pripravo jedi	Izvedba spremljevalnih ukrepov za končne prejemnike pomoči iz sklada za evropsko pomoč najbolj ogroženim/ESS+ – opolnomočenje prejemnikov pomoči, delavnice o zdravem načinu življenja, osnovah prve pomoči	2023 →	Izvedeni spremljevalni ukrepi za materialno ogrožene	MDDSZ	Na podlagi javnega razpisa izbrani izvajalec – partnerske organizacije	367.452,50 EUR (sredstva za izvedbo spremljevalnih ukrepov v letu 2024)	315.000,00 EUR (sredstva za izvedbo spremljevalnih ukrepov v letu 2025)
		Programi/projekti za spodbujanje bolj zdravega prehranjevanja socialno ogroženih in ranljivih skupin	2023 →	Število projektov, ki spodbujajo zdravstveno pismenost socialno ogroženih in ranljivih skupin	MZ	Na podlagi javnega razpisa izbrani izvajalec	*	*
	Proučitev dodatnih ukrepov za zmanjševanje uživanja odsvetovanih živil	Aktivnosti za zmanjševanje uživanja energijskih pijač pri otrocih in mladostnikih	2023 →	Medijske aktivnosti ozaveščanja staršev, trgovcev, trenerjev	MZ	ZPS, FŠ, OKS, SLOADO, NUTRIS, NIJZ, CKZ/ZVC in NVO	**	**

				Gradiva in aktivnosti za strokovne delavce				
4.	Zagotavljanje varne in za zdravje koristne hrane s poudarkom na lokalni trajnostni oskrbi in samooskrbi Uresničevanje strateškega cilja: – povečati uživanje zelenjave in sadja.							
4.1	Ponudba za zdravje koristne, lokalno trajnostno pridelane in predelane hrane ter povpraševanje po njej <p>Lokalno pridelana živila so sezonsko dostopnejša in kakovostnejša, saj imata zelenjava in sadje več vitaminov ter višjo hranilno vrednost. Hkrati pa lokalna potrošnja zagotavlja preživetje slovenskemu kmetu in delavcu v živilskopredelovalni industriji. Zaradi krajšega prevoza je lokalna oskrba s hrano pomembna tudi z vidika vpliva na okolje ter urejenosti in obdelanosti podeželja.</p> <p>Republika Slovenija z domačo pridelavo zelenjave še ne pokriva svojih potreb, zato je v tem času zagotavljanje prehranske varnosti pomemben izziv. Lokalna oskrba z žvili mora zajemati pomembnejši delež na slovenskem trgu. V okviru Strateškega načrta Skupne kmetijske politike 2023–2027 (SN 2023–2027) bo v okviru številnih intervencij poudarek na spodbujanju ekološkega kmetovanja, rastlinske predelave ter usmerjanju podpor v sektor sadje in zelenjava ter promocija proizvodov iz shem kakovosti. Z več intervencijami se poudarek namenja krepitevi rastlinske pridelave, zlasti konkurenčnosti sektorjev sadje in zelenjava ter ekološko kmetijstvo. V ta namen se v okviru I. stebra skupne kmetijske politike (SKP) načrtujejo sektorske intervencije za sektor sadje in zelenjava, v okviru II. stebra SKP pa je sektor sadje in zelenjava ter ekološko kmetijstvo določen kot prednostni za investicijska vlaganja.</p> <p>S prepletom vseh navedenih intervencij I. in II. stebra SKP se krepi lokalna, zlasti ekološka proizvodnja, stremi k boljšemu horizontalnemu povezovanju med proizvajalci in k sodelovanju akterjev v dobavnih verigah. Te intervencije se dopolnjujejo z aktivnostmi, ki se izvajajo zunaj okvira Strateškega načrta SKP 2023–2027, na primer šolska shema EU, na državni ravni tradicionalni slovenski zajtrk in splošna promocija sheme izbrana kakovost ipd., s katerimi spodbujamo oskrbo prebivalcev s svežo, lokalno pridelano hrano in povečujemo oskrbo javnih zavodov z njo.</p> <p>Področna ministrstva v sodelovanju z ministrstvom za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano spodbujajo zanimanje prebivalcev za svežo in lokalno pridelano hrano, tudi s tradicionalnim slovenskim zajtrkom in dnevom slovenske hrane ter z ukrepom šolska shema. Oskrbo javnih zavodov povečujemo z izdelki iz shem kakovosti (na primer sezonsko pridelana, ekološka, z zaščitnim znakom Izbrana kakovost Slovenije), saj tovrstni izdelki, ki izkazujejo višjo kakovost živila, lažje pridejo na krožnike v javnih zavodih. Čedalje več je teh izdelkov tudi v katalogu živil za javno naročanje.</p>							

S trajnostno pridelanimi živali povečati lokalno oskrbo gospodinjstev, javnih zavodov in drugih proračunskih uporabnikov, ki zagotavljajo prehrano skladno s smernicami	Zagotavljanje pogojev in povečevanje spodbud za ekološko pridelavo in druge sheme kakovosti	Intervencija ekološko kmetovanje (IRP19) iz Strateškega načrta Skupne kmetijske politike 2023–2027 (SN 2023–2027)	2023–2027	Št. podprtih hektarjev kmetijskih površin v uporabi	MKGP	AKTRP	15.383.234,30 EUR	16.640.978,93 EUR
		Intervencija ekološko čebelarjenje (IRP43) (SN 2023–2027)	2023–2027	Št. podprtih upravičencev	MKGP	AKTRP	219.452 EUR	248.233,00 EUR
		Kmetijsko-okoljska podnebna plačila (IRP18), operaciji: –Integrirana pridelava zelenjave (IPZ), – Integrirana pridelava sadja in oljk (IPSO) (SN 2023–2027)	2023–2027	Št. podprtih hektarjev kmetijskih površin v uporabi	MKGP	AKTRP	IPZ: 154.500,00 EUR IPSO: 1.125.000,00 EUR	IPZ: 195.700,00 EUR IPSO: 1.237.500,00 EUR
		Podpora za novo sodelovanje v shemah kakovosti (IRP11) (SN 2023–2027)	2023–2027	Št. kmetov, ki prejemajo podporo za sodelovanje v shemah kakovosti	MKGP	AKTRP	238.220,00 EUR	238.220,00 EUR

		Javno naročilo »Aktivnosti za pospeševanje razvoja ekološkega kmetovanja v letu 2023«	2024 in 2025	Število izvedenih seminarjev, delavnic in izobraževanj v okviru tehnične pomoči	MKGP	MKGP	200.000,00 EUR	300.000,00 EUR
	Povečanje obsega pridelave (kjer je samooskrba skromna), konkurenčnosti pridelave s poudarkom na povečanju produktivnosti ter učinkovitosti in trajnostni rabi virov	Naložbe v razvoj ter povečanje konkurenčnosti in tržne naravnosti ekoloških kmetij (IRP04) (SN 2023–2027)	2023–2027	Št. podprtih naložb	MKGP	AKTRP	/	1.371.936,00 EUR
S trajnostno pridelanimi živili povečati lokalno oskrbo gospodinjstev, javnih zavodov in drugih proračunskih uporabnikov, ki zagotavljajo		Naložbe v povečanje produktivnosti in tehnološki razvoj, vključno z digitalizacijo kmetijskih gospodarstev (IRP02) (SN 2023–2027)	2023–2027	Št. podprtih naložb	MKGP	AKTRP	5.973.938,00 EUR	22.462.561,00 EUR

prehrano v skladu s smernicami	Skupne naložbe v kmetijstvu za skupno pripravo kmetijskih proizvodov za trg ter razvoj močnih in odpornih verig vrednosti preskrbe s hrano (IRP03) (SN 2023–2027)	2023–2027	Št. podprtih naložb	MKGP	AKTRP	/	1.889.802,00 EUR
	Naložbe v predelavo in trženje kmetijskih proizvodov za dvig produktivnosti in tehnološki razvoj, vključno z digitalizacijo (IRP35) (SN 2023–2027)	2023–2027	Št. podprtih naložb	MKGP	AKTRP	3.898.952,00 EUR	14.108.272,00 EUR

<p>S trajnostno pridelanimi živali povečati lokalno oskrbo gospodinjstev, javnih zavodov in drugih proračunskih uporabnikov, ki zagotavljajo prehrano v skladu s smernicami</p> <p>S trajnostno pridelanimi živali povečati lokalno oskrbo gospodinjstev, javnih zavodov in drugih proračunskih uporabnikov, ki zagotavljajo prehrano v skladu s smernicami</p>	<p>Povezovanje kmetijskih gospodarstev v oblike proizvodnega in tržnega organiziranja,</p>	<p>Spodbujanje skupnih oblik sodelovanja v kmetijskem in gozdarskem sektorju – podintervencija A: podpora za ustanovitev in začetno delovanje skupnih oblik sodelovanja v kmetijskem in gozdarskem sektorju (IRP12)</p> <p>(SN 2023–2027)</p>	2023–2027	Število skupin proizvajalcev in organizacij proizvajalcev, ki prejemajo podporo	MKGP	AKTRP	250.000 EUR	500.000 EUR
		<p>Sektorske intervencije – sadje in zelenjava</p> <p>(SN 2023–2027)</p>	2023–2027	Št. potrjenih operativnih programov	MKGP	AKTRP	glede na potrditev operativnega programa	- odvisno od potrditve operativnega programa, predvidoma
	<p>Spodbujanje partnerstva in sodelovanja med deležniki v verigi oskrbe z lokalno hrano in živali</p>	<p>Regijski pristop k povezovanju lokalnih proizvodov s poudarkom na ekoloških proizvodih (IRP12)</p> <p>(SN 2023–2027)</p>	2023–2027	Št. podprtih projektov	MKGP	AKTRP	92.000,00 EUR	460.000,00 EUR

	Vzpostavitev sistema naročanja živil v javnih zavodih s poudarkom na lokalni trajnostni oskrbi	Ministrstvo za digitalno preobrazbo preveri možnost izvedbe pilotnega projekta – procesa digitalizacije nakupa živil in priprave obrokov v javnih zavodih s povezovanjem Kataloga živil za javno naročanje GZS ter Šolskim loncem NIJZ	2023	Sprejeta odločitev o pilotnem projektu	MDP	MDP, SSP	**	/
S trajnostno pridelanimi živilmi povečati lokalno oskrbo gospodinjstev, javnih zavodov in drugih proračunskih	Promocija kmetijskih in živilskih proizvodov	Podpora za dejavnosti informiranja in promocije proizvodov iz shem kakovosti (IRP39) (SN 2023–2027)	2023–2027	Št. podprtih projektov	MKGP	AKTRP	66.666,00 EUR	466.662,00 EUR

uporabnikov, ki zagotavljajo prehrano v skladu s smernicami	Promocija kmetijskih in živilskih proizvodov (splošna sektorska promocija, promocija shem kakovosti) za promocijo sektorjev kmetijskih in živilskih proizvodov, ki prispevajo sredstva, v skladu z zakonom ZPKŽP.	2023 →	Oglaševanje v klasičnih in digitalnih medijih, promocijsko gradivo, namenjeno splošni javnosti/potrošnikom, zunanje oglaševanje, kulinarični dogodki in oddaje, degustacije ipd.	MKGP	GZS, KGZS, ZZS, komunikacijsko-oglaševalne agencije (izbrane na podlagi javnih naročil)	okvirno 1.270.000 EUR	okvirno 1.500.000 EUR
	Promocijske kampanje za ekološko kmetijstvo in EU-sheme kakovosti	2023–2024	Oglaševanje v klasičnih in digitalnih medijih, promocijsko gradivo, namenjeno splošni javnosti/potrošnikom, zunanje oglaševanje	MKGP	KGZS, ZZS, FKBV MB, ZDEKS, konzorcij nosilcev EU-zaščitenih živilskih pridelkov in izdelkov, komunikacijsko-oglaševalne agencije (izbrane na podlagi javnih naročil)	150.000 EUR	/
	Proučitev ustreznosti zakonodaje o promociji kmetijskih in živilskih izdelkov	2024	Izdelani predlogi ukrepov za jasnejšo usmeritev potrošnikov v lokalno in trajnostno pridelana živila	MKGP	Deležniki celotne verige	/	**

		Izvajanje promocijskih kampanj o prednostih uživanja lokalnih školjk in rib z vidika vsebnosti beljakovin	2024–2025	Izvedena splošna promocija, namenjena splošni javnosti in potrošnikom (oglasi, promocijsko gradivo)	MKGP	Na podlagi naročila razpisa izbrani izvajalec	33.000,00 EUR	235.798,00 EUR
	Promocija lokalne in ekološko pridelane hrane v zavarovanih območjih	Ministrstvu, pristojni za vzgojo in izobraževanje ter okolje, prostor in energijo, v skladu s potrjenim odlokom o programu porabe sredstev iz sklada za podnebne spremembe do leta 2026 izvedeta izobraževalne in komunikacijske dejavnosti za ozaveščanje o podnebnih spremembah in zelenem prehodu	2023 →	Projekt Šolski eko vrtovi in drugi ukrepi na področju vzgoje in izobraževanja	MVI, MOPE	SSP, MOPE, MVI	**	/

4.2	<p>Varna hrana</p> <p>Uresničevanje strateškega cilja: – doseganje visoke ravni varstva človekovega življenja in zdravja.</p> <p>Doseganje visoke ravni varstva človekovega življenja in zdravja je eden temeljnih ciljev živilske zakonodaje. Pravila in postopki, ki temeljijo na analizi tveganja, so ključna podlaga za zagotavljanje varne hrane. Programi za zagotavljanje varnosti hrane morajo biti celostni in temeljiti na načelu analize tveganja z upoštevanjem okoljskih vidikov. Učinkovit sistem nadzora nad varnostjo živil je mogoče zagotoviti le s stalnim izvajanjem ukrepov za spremljanje in preprečevanje izbruhov nalezljivih bolezni, povezanih s hrano.</p>							
Zmanjšati pojavnost okužb, zastrupitev in bolezni, povzročenih s hrano	Sprotno nadgrajevanje programov spremljanja na področju varnosti živil/hrane, vzpostavljene povezave (mreženje) in usklajeno načrtovanje, skupno poročanje in uporaba podatkovnih zbirk za oceno vnosa snovi oziroma izpostavljenosti	Spremljanje (monitoring) biološke in kemijske varnosti hrane in materialov, ki prihajajo v stik z živilom, ter poročanje o njej	2023–2025	Obdobna in letna poročila	MKGP, MZ	UVHVVR, ZIRS, NIJZ, NLZOH, NIB, IJS	**	**
		Ocene izpostavljenosti prebivalcev Slovenije dejavnikom tveganja v povezavi s hrano s predlogi ukrepov v tesnem sodelovanju z Evropsko agencijo za varnost hrane (EFSA)		Vrednotenja s presojo tveganja				

	dejavnikom tveganja	Obravnava izbruhov nalezljivih bolezni, povezanih s hrano		Obdobna in letna poročila				
		Spremljanje in sodelovanje v sistemu RASSF, obveščanje javnosti o tveganjih in preventivne dejavnosti		Gradiva v različnih oblikah, obveščanje v različnih medijih				
		Vzdrževanje sistema spremljanja neželenih dogodkov v povezavi z živili s poudarkom na prehranskih doplnilih – nutrivigilanca	2023 →	Delujoči sistem, poročila	MZ	NIJZ, ZIRS, JAZMP, NLZOH, UKC Ljubljana Center za klinično toksikologijo in farmakologijo	**	**
Celovito zagotavljati varnost hrane	Stalno izvajanje uradnega nadzora živil, ki mora biti pregleden, učinkovit in dinamičen ter temeljiti na analizi tveganja	Izvajanje uradnega nadzora	2023–2025	Poročila o uradnem nadzoru	MKGP, MZ	UVHVVR, ZIRS	**	**

	Izvajanje protokola komuniciranja in obveščanja o varni hrani in krmi	Sodelovanje deležnikov in obveščanje javnosti v povezavi z varnostjo živil	2023–2025	Sporočila za javnost v zvezi z zagotavljanjem varnosti živil	MKGP, MZ	UVHVVR, ZIRS, NIJZ	**	**
	Izvajanje akcijskega načrta EU za obvladovanje naraščajoče grožnje protimikrobne odpornosti	Izdelava državne strategije smotrne rabe protimikrobnih zdravil in obvladovanja odpornosti mikrobov proti protimikrobnim zdravilom v humani in veterinarski medicini	2024	Izdelana državna strategija z izvedbenim načrtom	MKGP-UVHVVR, MZ	Nacionalna komisija za smotrno rabo protimikrobnih zdravil v Sloveniji, UVHVVR, NIJZ, NIB, VF, Infekcijska klinika	**	/
	Redno seznanjanje javnosti z rezultati spremljanja in uradnega nadzora	Izvajanje uradnega nadzora	2023–2025	Objavljeni rezultati uradnega nadzora, novinarske konference	MKGP, MZ	UVHVVR, ZIRS	**	**

	Obveščенost, izobraženost in usposobljenost vseh deležnikov živilske dejavnosti za zagotavljanje varne in kakovostne hrane	Aktivna udeležba na izobraževanjih nosilcev živilske dejavnosti – predstavitev in pojasnjevanje živilske zakonodaje	2023–2025	Sodelovanje na velikem spomladanskem živilskem seminarju GZS, izobraževanje za člane TZS	MKGP	MZ, UVHVVR, GZS –ZKŽP, OZS	**	**
5.	<p>Označevanje, predstavljanje in trženje živil</p> <p>Uresničevanje strateškega cilja: – zmanjšati delež prebivalcev s čezmerno telesno maso in debelih.</p> <p>Raziskave kažejo, da se otrokom največ tržijo sladkane pijače, kosmiči za zajtrk z veliko enostavnih sladkorjev, slaščice, prigrizki in restavracije s hitro prehrano. Okolje, ki spodbuja pogosto uživanje večjih količin energijsko goste hrane, je pri otrocih poleg nezadostne telesne dejavnosti eden glavnih vzrokov za čedalje pogostejšo debelost. Intenzivno trženje energijsko gostih in hranilno revnih živil negativno vpliva na prehranske izbire, zato je treba najranljivejšo skupino, otroke, zaščititi pred komercialnimi vplivi, ki spodbujajo uživanje sladkih, slanih in mastnih živil. Poleg tega želimo prebivalcem olajšati izbiro prehransko ustrežnejših izdelkov.</p>							
Potrošnikom omogočiti lažjo izbiro živil	Proučitev pristopov k lažjemu in boljšemu razumevanju prehranskih	Pravilnik o označevanju za zdravje koristnih živil v skladu z zakonodajo EU	2025	Objavljeni pravilnik	MZ, MKGP,	UVHVVR	**	**

	informacij in informacij o označevanju živil na splošno ter za ciljne populacijske skupine	Označevanje energijske vrednosti živil na sprednji strani embalaže kot del zavez glede odgovornosti industrije	2023 →	Delež domačih proizvajalcev, ki ima pri izdelkih na sprednji strani embalaže oznako energijske vrednosti	MKGP	UVHVVR, GZS – ZKŽP	**	**
	Podpora potrošniškim organizacijam za izvajanje dejavnosti ozaveščanja in izobraževanja o prehrani (primerjalno potrošniško testiranje)	Izvajanje javne službe primerjalnih ocenjevanj blaga in storitev v okviru podeljene koncesije (trenutno podeljena koncesija velja do maja 2025. Istega leta bo podeljena nova koncesija po javnem razpisu)	2023 →	Javna služba se izvaja v skladu s podpisano koncesijsko pogodbo Podatki primerjalnih potrošniških testiranj so dostopni vsem potrošnikom	MGTŠ	Mednarodni inštitut za potrošniške raziskave	80.500 EUR	80.500 EUR (do maja 2025: 20.200 Sredstva za novo koncesijo od maja 2025: 60.300)
Omejiti trženje za zdravje nekoristnih živil otrokom	Ukrepi za zmanjševanje uživanja za zdravje nekoristnih živil	Določitev živil, ki so po prehranski sestavi prehransko manj ugodna, za uveljavitev davčnih ukrepov za zmanjšanje njihove dostopnosti	2024	Določena so živila, katerih dostopnost se omejuje z davčnimi ukrepi	MF	MZ, SSP, NIJZ, Finančna uprava RS	**	**

		Spremljanje uresničevanja zavez domače industrije pijač glede trženja pijač otrokom	2023 →	Poročilo o izvajanju zavez	MKGP	GZS – ZKŽP, MVI, MZ, NIJZ	**	**
		Izvedba akcij ozaveščanja glede trženja/oglaševanja živil otrokom s poudarkom na medijski pismenosti in digitalnem trženju in v povezavi z drugimi področji trženja (alkohol, igranje računalniških iger, tobak, igre na srečo, energijske pijače	2023 →	Preučitev možnosti priprave programov za mlade iz ranljivih skupin na teme digitalizacije in tarčnega trženja	MK, MZ, MDDSZ	NIJZ	***	***
			2023 →	Javni razpis glede medijske pismenosti	MK	Na podlagi javnega razpisa izbrani izvajalec	*	*

	Ukrepi za zmanjševanje uživanja za zdravje nekoristnih živil	Preventivno delovanje z ozaveščanjem na portalu za medijsko in informacijsko pismenost – MiPi (www.mipi.si)	2023 →	Priprava člankov in prispevkov, povezovanje s partnerji (na primer NIJZ) ter njihovo razširjanje ustreznih gradiv	MZ	AKOS, NIJZ	**	**
Omejiti trženje za zdravje nekoristnih živil otrokom	Ukrepi za zmanjševanje uživanja za zdravje nekoristnih živil	Izvajanje protokolov spremljanja trženja za zdravje nekoristnih živil	2024 →	Uporabljena orodja	MZ	NIJZ	***	***

		Dopolnitev izobraževanj za zdravstvene delavce, ki izvajajo preventivne programe (v nosečnosti in po porodu ter za novorojenčke in dojenčke) z vsebinami mednarodnega kodeksa o trženju nadomestkov materinega mleka (IBFAN) za	2024 →	Pripravljene vsebine za zdravstvene delavce v sklopu usposabljanj NIJZ v okviru izvedbe preventivnih programov za bodoče starše in dojenčke	MZ	NIJZ	**	**
		Povabilo ministrstva k doslednemu upoštevanju mednarodnega kodeksa o trženju nadomestkov materinega mleka (IBFAN)	2025	Pobuda zdravstvenim delavcem in sodelavcem	MZ	NIJZ, zdravstveni domovi, sekcija za pediatrijo Zdravniške zbornice Slovenije	**	**

6.	<p>Telesna dejavnost za zdravje v različnih življenjskih obdobjih</p> <p>Uresničevanje strateških ciljev:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zmanjšati delež prebivalcev s čezmerno telesno maso in debelih, – zmanjšati delež funkcionalno manj zmožnih starejših in bolnikov. <p>K povečanju deleža gibalno aktivnih prebivalcev v vseh življenjskih obdobjih pomembno pripomorejo spodbudna okolja, zato bo posebna pozornost namenjena posebnim ukrepom za posamezno ciljno skupino. Ukrepi morajo biti načrtovani tako, da telesno dejavnost približajo potrebam in željam posameznika, predvsem pa morajo biti bolj dosegljivi ranljivim ter ekonomsko in socialno ogroženim skupinam, ki jih potrebujejo najbolj.</p> <p>Prizadevanja bodo še naprej usmerjena v spodbujanje aktivnega življenjskega sloga za vseživljenjske telesne dejavnosti za zdravje in namenske telesne dejavnosti (rekreacija in šport). V spodbudah bomo posebno pozornost namenili 24-urnemu gibalnemu vedenju, ki ga sestavljajo visoko intenzivna, zmerna in nizko intenzivna telesna dejavnost, čim manj sedentarnega vedenje in dovolj spanja.</p> <p>Še naprej bomo krepili preventivno vlogo zdravstvenih domov in z nadaljnjimi sistemskimi širitvami vplivali na zmanjšanje dejavnikov tveganja za kronične bolezni zlasti pri otrocih in aktivnih odraslih. Pri starejših bo poseben poudarek na zmanjšanju funkcionalno manjše zmožnosti. S tem bomo dolgoročno zmanjšali breme kroničnih bolezni pri starejših odraslih ter omilili pritisk na primarni ravni zdravstvenega varstva Slovenije.</p>
----	---

Telesna dejavnost v vzgojno-izobraževalnem sistemu

Sedeč način življenja je postal življenjski slog številnih otrok in mladostnikov in ogroža njihovo zdravje, zaradi česar je treba v tudi v šolskem sistemu čas neprekinjenega sedenja čim bolj skrajšati in ga čim pogosteje prekiniti.

S starostjo se zmanjšuje odstotek redno telesno dejavnih mladostnikov in povečuje odstotek mladostnikov s čezmernimi sedečim vedenjem. Po podatkih raziskave »Z zdravjem povezano vedenje v šolskem obdobju« leta 2018 je bila le petina mladostnikov (20,4 odstotka) vsak dan v tednu telesno dejavnih vsaj eno uro, malo manj kot tri četrtine (73,5 odstotka) jih je bilo v prostem času vsaj od dva- do trikrat na teden športno dejavnih, tretjina mladostnikov (29,6 odstotka) pa je v prostem času med tednom približno pet ur ali več na dan preživel v sedečem položaju.

Poleg spodbujanja gibalnega vedenja in redne dovolj intenzivne telesne dejavnosti mladih je ustrezno pozornost treba nameniti tudi spodbujanju spanja skladno s priporočili za starostno skupino. Nujni so sistemski ukrepi, s katerimi bomo povečali možnosti za telesno dejavnost v šolskem okolju (možnosti za dodatne ure športne vzgoje) ter dostopnost in ponudbo obšolskih oziroma prostočasnih športnih dejavnosti.

Novejše meritve Fakultete za šport (Slofit, 2022) so pokazale, da je med epidemijo covid-19, ko je bilo sedenje še izraziteje, prišlo do zmanjšanja gibalne učinkovitosti in povečanja telesne mase pri celotni generaciji otrok. Po izjemnem povečanju deleža otrok preddebelostjo, debelostjo in morbidno debelostjo v šolskih letih 2019/20 in 2020/21 se je v šolskem letu 2021/22 ponovno zmanjšal delež fantov s težavami zaradi čezmerne prehranjenosti, a so deleži čezmerne prehranjenosti ostali na višji ravni kot pred epidemijo. Delež fantov z debelostjo se je v primerjavi s šolskim letom 2018/19 povečal na 6,3 odstotka populacije, delež deklet z debelostjo pa na 4,8 odstotka populacije. Brez sistemskih ukrepov za povečevanje telesne dejavnosti v šoli bomo stanje težko vrnili na raven leta 2018. Vsakodnevna, redna in kakovostno strukturirana športna vadba je ukrep, ki lahko nevtralizira številne posledice današnjega, večinoma sedečega načina življenja otrok in mladine.

Otroci in mladostniki tudi premalo spijo. Zadnja raziskava »Z zdravjem povezano vedenje v šolskem obdobju« leta 2018 je pokazala, da le nekaj več kot petina (22,1 odstotek) mladostnikov med šolskim tednom spi v skladu s priporočili (priporočilo za obe starostni skupini 11- in 13-letnikov je med 9 in 11 ur spanja na noč). S starostjo se odstotek mladostnikov, ki med tednom spijo v skladu s priporočili, zmanjšuje. Le 54,2 odstotka 11-letnikov in le 25,6 odstotka 13-letnikov spi dovolj časa. Deloma je to tudi zaradi zgodnjega začetka pouka. K nezadostnemu spancu prispevata tudi prevelika izpostavljenost svetlobnim virom različnih elektronskih naprav v večernem času in nezadostna izpostavljenost dnevni svetlobi.

6.1

Zagotavljanje ustrezne količine redne dejavnosti za vse otroke in mladino ter izboljšanje njene kakovosti	Spodbujanje telesne dejavnosti v vrtcih in šolah (minuta za gibanje, rekreativni odmor, spodbujanje aktivnega prihoda v šolo)	Prenos znanj v VIZ – minuta za zdravje, rekreativni odmor, poučevanje z gibanjem (v naravi), gibanje v prostem času, vaje za dobro držo, zmanjševanje teže šolske torbice, pomen regeneracije in spanja, aktivni prijod v šolo	2023–2025	Spodbujanje za vključitev v program zdravih šol in mrežo zdravih vrtcev	MZ, MVI	NIJZ	**	**
		Spodbujanje aktivnega prihoda v šolo	2023–2025	Izvedba programa spodbujanja aktivnega prihoda v šolo	MZ	Na podlagi javnega razpisa izbrani izvajalec	*	*
		Ozaveščanje otrok, staršev in pedagoških delavcev ter sodelavcev o pomembnosti urejenega spanja, tudi v povezavi z boljšimi telesnimi in umskimi zmogljivostmi in aktivnim prihodom v šolo	2023–2024	Izvedba vsebin za spodbujanje za vključitev v program zdravih šol in mreži zdravih vrtcev	MZ, MVI	NIJZ	**	**

		Priprava predloga za posnetek stanja v OŠ in SŠ glede časa začetka pouka	2024–2025	Izdelani predlog	MZ, MVI	NIJZ, ZŠ		
	Izvajanje razširjenega programa osnovne šole	Poziv šolam in vrtcem k pripravi mobilnostnih načrtov za zaposlene in učence oz. otroke	2024	Izveden poziv	MOPE, MVI	Občine, vzgojno-izobraževalni zavodi	** Del sredstev EKP21–27	** Del sredstev EKP21-27
		Dodatne kakovostne in strokovno vodene brezplačne ure športne dejavnosti šolarjev	2023–2025	Izvajanje dodatne kakovostne in strokovno vodene brezplačne ure športne dejavnosti šolarjev	MVI	Osnovne šole, ki izvajajo razširjeni program	**	**
6.2		<p>Spodbujanje telesne dejavnosti v različnih življenjskih obdobjih</p> <p>Pomembno je, da smo telesno dejavni v vseh življenjskih obdobjih, saj tako ohranjamo telesno, duševno in socialno krepkost od otroštva do pozne starosti. Za spremljanje stanja so potrebni jasni kazalniki ključnih determinant telesne dejavnosti, ki bodo omogočali pripravo, spremljanje in izvajanje razvojnih politik javnega interesa na področju zdravega gibalnega vedenja v nadaljnjem obdobju.</p>						

Spodbujanje telesne dejavnosti v ciljnih skupinah populacije	Sprejetje in uveljavitev medsektorsko usklajenih državnih smernic za telesno dejavnost za različne ciljne skupine populacije, vključno s smernicami za preprečevanje sedečega življenjskega sloga in spodbujanje več spanja (24-urni gibalni cikel)	Priprava, sprejem in uveljavitev medsektorsko usklajenih nacionalnih smernic za telesno dejavnost, sedentarno vedenje in spanje za različne ciljne skupine populacije (ti. 24 – urno gibalno vedenje)	2025	Izdane smernice za telesno dejavnost, sedentarno vedenje in spanje za različne ciljne skupine populacije	MGTŠ, MZ	NIJZ, FVZ UP, FŠ, MK in drugi ustrezni deležniki	**	**
		Priprava in merjenje kazalnikov ključnih determinant telesne dejavnosti za zdravje za spremljanje v nacionalnih in mednarodnih raziskavah	2024–2026	Uvedeni novi kazalniki za spremljanje telesne dejavnosti v raziskavah	MZ	NIJZ, FVZ UP, FŠ, MK, ZF LJ in drugi ustrezni deležniki	**	**
	Ohraniti oziroma vzpostaviti sisteme in infrastrukturo v lokalnem okolju; ki spodbuja telesno dejavnost za zdravje	Kulturne peš in kolesarske poti po Sloveniji - promocija obiska kulturnih peš in kolesarskih poti Spodbuda kulturnim ustanovam v lokalnih skupnostih za pripravo kulturnih peš in kolesarskih poti	2023 →	e-priročnik <i>Kam me nese? Prav me nese</i> ter e-katalog Kulturni bazar Število kulturnih peš in kolesarskih poti	MK	MVI, MZ, MKGP, MOPE, MGTŠ	**	**

6.2.1	<p>Telesna dejavnost otrok, mladostnikov in študentov</p> <p>Telesna dejavnost otrok in mladostnikov le v sklopu športne vzgoje na zadošča za zdrav razvoj in ohranjanje zdravja. Številni imajo precej možnosti za udeležbo v športnih programih, vendar so zaradi plačljivosti teh vsebin prikrajšani otroci in mladi iz socialno šibkih družin. Zato so toliko nujnejši v celoti brezplačni programi.</p> <p>Področje športa otrok in mladostnikov je v pristojnosti Ministrstva za vzgojo in izobraževanje. Zdravstveni sektor financira nekatere programe nevladnega sektorja za spodbujanje telesne dejavnosti med ranljivimi skupinami otrok (socialno šibkejših in otrok s posebnimi potrebami), vendar to še zdaleč ni dovolj, da bi zadostili vsem potrebam. V okviru zdravstvenega sistema oziroma centrov za krepitev zdravja je vzpostavljena obravnava otroške debelosti. Vzpostavljeni so multidisciplinarni timi, ki na primarni ravni zdravstvenega varstva izvajajo državni program preprečevanja kroničnih bolezni ZDAJ (za otroke), ki je v celoti brezplačen, saj stroške programa krije Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije v okviru obveznega zdravstvenega zavarovanja. Pomembno pa je, da skupaj medresorsko podpremo preprečevanje nastajanja debelosti že prej v okviru šolskega sistema in dodatnih brezplačnih programov za telesno dejavnost.</p> <p>Zdravstveni in športni sektor se povezujeta in sodelujeta, da bi spodbudili zdrav šport, zlasti zdrav šport mladih. Leta 2021 je bil spremenjen pravilnik o preventivnem zdravstvenem varstvu otrok in mladostnikov, ki na novo ureja preglede otrok in mladostnikov s statusom registriranih športnikov. Nastala so priporočila za pediatre o preventivni obravnavi otrok športnikov ter priporočila za starše otrok športnikov in trenerje glede pravilne podpore tako na področju prehrane kot tudi na športnem področju za zdrav šport, ki jih bo spremljal vse življenje. O zdravem športu so bili v skupnem sodelovanju izvedeni strokovni posveti ob evropskem tednu športa, namenjeni športnim pedagogom in trenerjem, zdravstvenim delavcem ter nevladnim organizacijam v podporo zdravi telesni dejavnosti mladih in spodbujanju načrtovanja bolj zdravih okolij, ki bodo omogočala več telesne dejavnosti.</p> <p>Zaradi epidemije covid-19 se je izrazito povečala debelost med otroki in mladostniki, zato mora biti vzpostavitev oziroma širitev rekreativnih programov prednostna naloga. Še posebej na terenu primanjkuje programov, v katere bi se lahko vključevali športno manj sposobni otroci, otroci s čezmerno težo, otroci invalidi in otroci s posebnimi potrebami ter drugi ogroženi mladi. Pri tem je pomembno vzpostaviti tudi tesno sodelovanje športnega sektorja s CKZ-ji ter šolskim sistemom in socialnimi službami.</p>							
Zagotoviti vsaj eno uro kakovostne vadbe dnevno za vse starostne skupine otrok in mladostnikov	Podpora izvajanju programov za povečanje gibalne zmogljivosti in obvladovanje	Sofinanciranje oddelkov z dodatno športno ponudbo v prvem triletnem OŠ v šolskem letu 2023/2024	2024	Javni razpis	MVI	Osnovne šole	** Integralna sredstva 600.000,00 EUR	**

	debelosti pri otrocih in mladostnikih			Evropska sredstva za izdelavo strokovnih izhodišč in strokovno podporo za pripravo in izvedbo inovativnih gibalnih programov za mlade, dijake poklicnih in strokovnih šol, gimnazij in dijaških domov ter izvedbo promocijskih aktivnosti za športno rekreacijsko aktivacijo mladih	MVI	NPO – Zavod za šport Planica, Fakulteta za šport, srednje šole, gimnazije in dijaški domovi	ESS 4.411.765,14 EUR	
		zMIGAJ! Športno-rekreacijski in preventivni programi za krepitev zdravja	2023–2028		MVI			

<p>Izboljšati gibalne zmožnosti ter telesno pripravljenosti otrok in mladine</p>		<p>Prostočasna športna vzgoja predšolskih in šoloobveznih otrok</p>	<p>2023 → vsako leto</p>	<p>Izvajanje programov Mali sonček, Zlati sonček, Krpan, Naučimo se plavati, šolska športna tekmovalja, Hura, prosti čas ipd., oddelki z dodatno športno ponudbo v OŠ</p>		<p>Kot javno službo izvaja Zavod za šport RS Planica, na podlagi javnega razpisa izbrani izvajalci, vzgojno-izobraževalni zavodi</p>		
--	--	---	------------------------------	---	--	--	--	--

	Izvajanje obštudijskih športnih dejavnosti	Celoletni športni programi obštudijskih športnih dejavnosti	2023 → vsako leto	Izvedeni obštudijski programi, ki vključujejo redno strokovno vodeno vadbo z visoko pozitivnim zdravstvenim učinkom za izboljšanje telesne pripravljenosti – najmanj 60 ur letno oziroma 30 tednov po dve uri tedensko	MGTŠ	Na podlagi javnega razpisa izbrani izvajalci letnega programa športa	*	*
		Športne prireditve študentov na univerzitetni in državni ravni Tekmovanja pod okriljem mednarodne univerzitetne športne zveze za univerzitetni šport (FISU)		Izvedba športnih prireditev				

	Boljše povezovanje med pristojnimi službami (zdravstvo, šolstvo, sociala) in športnimi organizacijami, društvi in lokalno skupnostjo pri spodbujanju telesne dejavnosti otrok, zlasti socialno ogroženih	Delovanje preventivnih timov v lokalnem okolju (družinska obravnava za zdrav življenjski slog v okviru CKZ, povezovanje)	2023 →	Spodbujanje dejavnosti in zmanjševanje sedečega vedenja na podlagi skupnostnega pristopa	MZ	NIJZ, javni zdravstveni zavodi, društva v lokalnem okolju	****	
Izboljšanje gibalne zmožnosti in telesne pripravljenosti otrok in mladine								

		<p>Na ravni šole vzpostavitev tesnejšega in kakovostnejšega interdisciplinarnega sodelovanja zdravstvene službe (pediatrov, šolskih zdravnikov, fizioterapevtov in drugih zdravstvenih delavcev) s šolami v primeru potrebe po prilagajanju ali omejitvi telesne dejavnosti kratkotrajnim ali dolgotrajnim posebnostim ali zdravstvenim omejitvam posameznika namesto opravičevanja od vseh oblik telesne dejavnosti (platforma SLOfit, ki omogoča povezovanje osebnih zdravnikov/pediatrov s starši in zdravstvenimi službami za</p>	2023 →	<p>Povezovanje in sodelovanje športnih pedagogov, kineziologov CKZ in pediatrov pri razlagi otrokovih podatkov SLOFIT in obravnavi otroka ter vključevanju v šolske in obšolske gibalne dejavnosti</p>	MVI, MGTŠ, MZ	CKZ, šole, FŠ, lokalna športna društva	**	**
--	--	---	--------	--	---------------	--	----	----

		posameznega učenca/dijaka, ki je vključen v sistem športnovzgojnega kartona)						
		Podpora programom za izboljšanje prehrane in telesne dejavnosti otrok s posebnimi potrebami	2023–2025	Poročila izbranih izvajalcev	MZ	Na podlagi javnega razpisa izbrani izvajalec	**	**
		Podpora programom za izboljšanje prehrane in telesne dejavnosti socialno šibkejših otrok	2023–2025	Poročila izbranih izvajalcev	MZ	Na podlagi javnega razpisa izbrani izvajalec	**	**
Izboljšanje gibalne zmožnosti ter telesne pripravljenosti otrok in mladine		Ozaveščanje otrok in staršev o primerni prehrani med telesno dejavnostjo ter posebna skrb za otroke športnike	2024	Ponatis priročnikov za starše in pediatre o zdravem športu mladih	MZ	MZ, NIJZ, drugi ustrezni deležniki	**	/

	Boljše povezovanje med pristojnimi službami in športnimi organizacijami, društvi in lokalno skupnostjo pri spodbujanju telesne dejavnosti otrok	Srečanja mladih športnikov z vrhunskimi športniki za promocijo branja (celostni razvoj, opolnomočenje, kakovostno preživljanje prostega časa ipd.). Mesečna promocija kakovostnih knjig o športu in gibanju	2023 →	Izvedba srečanj v območnih knjižnicah po Sloveniji Rubrika #ŠIB – priporočila za branje na portalu OKS-ZŠZ	MK (JAK) in OKS-ZŠZ	MK, JAK, MVI, ZRSŠ, Združenje splošnih knjižnic in drugi deležniki	**	**
--	---	---	--------	---	---------------------	--	----	----

Telesna dejavnost odraslih

Ozaveščenost o pomenu vključevanja telesne dejavnosti v vsakdanje življenje se povečuje. Spremenjeni način življenja, sodobna delovna mesta, čedalje manj telesne dejavnosti zaradi tehnološkega napredka in sodobnih tehnologij so okoliščine, ki večajo izziv, kako posamezniku omogočiti zdravo in aktivno življenje. Poudarjanje 24-urnega gibalnega vedenja je izjemnega pomena za javno zdravje v razvitih državah, kjer se spoprijemamo s pandemijo kroničnega pomanjkanja spanja, izdatnim sedentarnim vedenjem in pomanjkanjem telesne dejavnosti, gibalna pismenost pa postaja čedalje pomembnejši del posameznikovega procesa vseživljenjskega učenja.

Čeprav so trendi glede telesne dejavnosti pri odraslih ugodni, je delež telesno dejavnih še vedno premajhen, glede na cilje nacionalnega programa. 80 odstotkov Slovencev je zadostno telesno dejavnih, kar prinaša znatne koristi za zdravje (po smernicah Svetovne zdravstvene organizacije za telesno dejavnost in sedeče vedenje odraslih, 2020). Delež zadostno telesno dejavnih s starostjo še vedno upada in narašča s stopnjo izobrazbe. Tudi čas sedenja se s starostjo povečuje. Na količino sedenja najbolj vplivajo stopnja izobrazbe, vrsta zaposlitve in vrsta dela. V povprečju na delovni dan največ presedijo prebivalci z višjo izobrazbo, pri katerih je opazna tudi največja razlika med časom sedenja ob delavnikih in koncih tedna. Čas sedenja se v letih raziskav linearno povečuje in je v povprečju na delovni dan višji za 0,4 ure v primerjavi z letom 2012, medtem ko čas sedenja ob koncih tedna ostaja relativno enak.

Dejavniki tveganja, kot sta telesna neaktivnost in debelost, se zgoščujejo pri prebivalcih z nižjo izobrazbo in nižjim socialno-ekonomskim statusom. Prav te skupine prebivalcev so slabše ozaveščene o zdravem življenjskem slogu, se slabše odzivajo na preventivne programe, prej zbolevalo in umirajo zaradi kroničnih bolezni, zato potrebujejo posebno spodbudo in podporo pri spremembi življenjskega sloga in obvladovanju že prisotnih kroničnih bolezni.

Delovna mesta, v katerih odrasli posamezniki preživijo največ časa, so zato zelo primerno okolje za spodbujanje telesne dejavnosti kot tudi mesto za spodbujanje ustrezne regeneracije oziroma počitka. Oboje pozitivno vpliva na boljše počutje, boljšo kognitivno sposobnost in boljšo telesno pripravljenost ter je v pomoč pri uravnavanju telesne mase. V Sloveniji dovolj dolgo spi le 33 odstotkov moških in 37 odstotkov žensk med 18. in 74. letom starosti, zato je pomembno v sklopu spodbujanja 24-urnega gibalnega vedenja opozarjati tudi na primeren počitek oziroma spanje.

6.2.2

Povečati delež telesno dejavnih odraslih	Podpora socialnim partnerjem za uveljavljanje priporočil o telesni dejavnosti in zmanjšanju neprekinjenega sedenja v okviru programov promocije zdravja na delovnem mestu in pri izmenjavi dobrih praks (podpora izvajanju minutam za zdravje v delovnih okoljih, podpora vadbe na delovnem mestu)	Vzdrževanje in nadgradnja državne platforme za zagotavljanje strokovne podpore delodajalcem pri izvajanju programov promocije zdravja na delovnem mestu	2023 →	Nadgradnja platforme PKMO z vsebinami spanja, ki so nastale v okviru programa Star Vital	MZ	NIJZ	**	**
	Ozaveščanje prebivalcev o koristih redne telesne dejavnosti za krepitev zdravja in nevarnosti sedečega	Izvedba aktivnosti ob evropskem tednu športa (organizacija, izvedba in ovrednotenje evropskega tedna športa)	2023–2025	Poročilo o evropskem tednu športa	MGTŠ	Evropska komisija, OKS – ZŠZ v sodelovanju z drugimi športnimi in zdravstvenimi organizacijami (NIJZ, MZ, DFS – SZ, FŠ ipd.) in GZS – ZKŽP	EK**	EK **

	<p>živiljenjskega sloga</p>	<p>Promocija koncepta gibalne pismenosti za zdravje strokovne in splošne javnosti</p> <p>Razviti (povezovalni) model gibalne in zdravstvene pismenosti s spletnimi učnimi orodji ter razvitim kazalnikom za zdravstveno pismenost</p>	<p>2024–2025</p>	<p>Izvedene promocijske aktivnosti in dogodki Izdelan in v CKZ preskušeni povezovalni model med zdravstveno in gibalno pismenostjo, razviti kazalniki spremljanja zdravstvene pismenosti ter spletna učna orodja</p>	<p>MZ</p>	<p>ISCA, NIJZ, ŠUS, Mednarodna zveza za gibalno pismenost (International Physical Literacy Association) in drugi (tuji) partnerji ter relevantni deležniki</p>	<p>MZ ** Zunanji deležniki sredstva EK: Erasmus+ Program (ERASMUS-SPORT-2023)</p>	<p>MZ** Zunanji deležniki sredstva EK: Erasmus+ Program (ERASMUS-SPORT-2023)</p>
--	-----------------------------	---	------------------	--	-----------	--	---	--

	<p>Priprava in izpeljava za uporabnika brezplačnih celoletnih programov kakovostno vodene rekreativne vadbe z različno vsebino na javno dostopnih površinah, s čimer se pričakuje pomemben zdravstveni učinek na vadeče</p>	<p>Sofinanciranje za uporabnika brezplačnih programov</p>	<p>2023 →</p>	<p>Izvajanje celoletnih programov</p>	<p>MGTŠ</p>	<p>Izvajalci letnega programa športa</p>	<p>*</p>	<p>*</p>
--	---	---	---------------	---------------------------------------	-------------	--	----------	----------

	Boljša povezanost dejavnosti v zdravstvenem sistemu s programi športnih organizacij in društev ter lokalne skupnosti pri spodbujanju telesne dejavnosti med aktivno populacijo	CKZ sodelujejo z lokalnimi športnimi društvi in obveščajo svoje paciente o možnostih vključevanja v lokalna športna društva	2023 →	Lokalna športna društva in klubi, ki imajo primeren program (na primer zdrava društva- ŠUS) kot nadaljevanje vadbe v CKZ (obrnava sarkopenije, obnovitev osnovne telesne pripravljenosti)	MZ	NIJZ, mreža CKZ, občine	**	**
--	--	---	--------	---	----	-------------------------	----	----

		<p>Ozaveščanje odraslih Slovencev o pomenu telesne dejavnosti za zdravje in gibalne pismenosti za zdravje (razvoj kazalnika za gibalno pismenost v zdravstvu; promocija koncepta gibalne pismenosti za zdravje strokovne in splošne javnosti; razvoj in pilotni preskus kazalnika gibalne pismenosti v izbranem številu CKZ-jev)</p>	2023–2025	<p>Izvedene promocijske aktivnosti in dogodki</p> <p>Izdelani predlog kazalnika za ocenjevanje gibalne pismenosti v zdravstvu za CKZ-je</p>	MZ	<p>NIJZ, ŠUS, ISCA*** in izbrani pilotni CKZ-ji ter drugi ustrezni deležniki</p>	**	**
--	--	--	-----------	---	----	--	----	----

6.2.3	<p>Telesna dejavnost starejših odraslih</p> <p>Delež starejših od 65 let je v letu 2020 znašal 20 odstotkov, do leta 2060 se bo predvidoma povečal na 31 odstotkov. Število pričakovanih zdravih let življenja ob rojstvu v Sloveniji se še vedno povečuje in je bilo v letu 2019 pri moških 60,8 leta in pri ženskah 61,2 leta (Zdravstveni statistični letopis 2020, NIJZ), kar je dobro.</p> <p>Sarkopenija (izguba mišične mase in mišičnih funkcij (moči in zmogljivosti) in s tem povezanih zdravstvenih težav) je v današnji sedeči družbi čedalje pogostejša in neizogibna v pozni starosti, začne pa se že po 40. letu starosti. Zamejimo jo lahko s ciljnimi aktivnostmi in ozaveščanjem o pomembnosti izvajanja vaj za povečanje mišične zmogljivosti in preprečevanje zmanjševanja mišične mase.</p> <p>Pri neaktivnih starejših odraslih postanejo težavna že vsakodnevna opravila, kot so vstajanje s stola, dvigovanje stvari ali hoja po stopnicah, poveča se nevarnost padcev in poškodb, kar povzroča večje število hospitalizacij in obiskov drugih ustanov za starejše odrasle. Z redno in ustrezno telesno dejavnostjo ob ustrezni prehranski podpori se degenerativni procesi v organizmu starejšega odraslega lahko upočasnijo, posameznik pa dlje ohrani dobro telesno pripravljenost in lahko samostojno ali z minimalno pomočjo skrbi zase in kakovostno biva v domačem okolju tudi v pozni starosti.</p> <p>Pomembna sta pravočasno multidisciplinarno načrtovanje in izvajanje ukrepov za bolj zdravo in aktivno staranje, predvsem ukrepov za ohranjanje funkcijske zmožnosti starejših in kakovostno življenje v pozni starosti.</p>							
Povečati delež telesno dejavnih starejših odraslih	Zmanjšati delež podhranjenih in funkcionalno manj zmožnih starejših ljudi ter bolnikov	<p>Pilotno testiranje že razvitega vadbenega programa za preprečevanje padcev pri starejših odraslih</p> <p>Razvoj učnega paketa/orodij za izvajalce vadbenih programov</p>	2024–2025	<p>Izdelani varen in učinkovit vadbeni program za preprečevanje padcev pri starejših osebah</p> <p>Izdelani predlog učnega paketa/orodij za izvajalce vadbenih programov</p>	MZ	ŠUS, NIJZ, ISCA in drugi (tuji) partnerji ter drugi ustrezni deležniki	MZ ** Zunanji deležniki projektne sredstva EK: Program Erasmus+ (ERASMUS-SPORT-2023)	MZ ** Zunanji deležniki projektne sredstva EK: Program Erasmus+ (ERASMUS-SPORT-2023)

Povečati delež telesno dejavnih starejših odraslih	Kakovostno vodena gibalna vadba za starejše v različnih okoljih (na primer v socialnovarstvenih zavodih, zdravstvenih domovih, društvih upokojencev, športnih društvih) s povezovanjem upokojenskih, zdravstvenih in športnih organizacij	Sofinanciranje programov širjenja mreže za uporabnika brezplačnih načinov telesne dejavnosti	2023–2025	Izvedeni programi Poročila izvajalcev	MZ, MGTŠ	Na podlagi javnega razpisa izbrani izvajalci	*	*
--	---	--	-----------	--	----------	--	---	---

7.	<p>Telesna dejavnost in okolje, ki jo spodbuja</p> <p>Spodbuditev ustreznega prostorskega načrtovanja, umeščanja, prenove in upravljanja zelenih površin za doseganje zdravega in kakovostnega bivalnega okolja, ki spodbuja telesno dejavnost, je poleg spodbujanja in ustvarjanja pogojev za trajnostno mobilnost in vzdržne prometne ureditve pomembna strateška usmeritev, s katero različni sektorji uresničujemo več skupnih ciljev: manj emisij, boljši zrak, manj hrupa in boljše zdravje prebivalstva.</p> <p>S finančno podporo različnih ministrstev, občin, šol in aktivnim delovanjem nevladnega sektorja že več let izvajamo aktivnosti za spodbujanje aktivnega prihoda v šolo (peš, s kolesom) in občine spodbujamo k načrtovanju za to prijaznejšega okolja v okolici šol.</p> <p>Posebej si prizadevamo za utemeljevanje potrebnosti povezovanja vsebin prostorskega in prometnega načrtovanja ter javnega zdravja in gibanja v naravnem okolju. Prostorske načrtovalce v občinah, študente različnih smeri s programom Ven za zdravje izobražujemo o ustreznih vidikih načrtovanja ustreznih in privlačnih okolij za aktivno uporabo zunanjega prostora mest in naselij ter o pomenu sodelovanja pri načrtovanju skupne rabe prostora za spodbujanje večnamenskega gibanja in trajnostne mobilnosti.</p> <p>Medsektorsko se sektorji povezujejo pri vsakoletnih aktivnostih ob evropskem tednu mobilnosti in dnevu brez avtomobila ter pri organizaciji evropskega tedna športa in dneva slovenskega športa.</p> <p>Pod okriljem Ministrstva za okolje, podnebje in energijo Republike Slovenije je bil ustanovljen Strateški načrt za razvoj kolesarskega omrežja z akcijskim načrtom, ki opredeljuje vizijo razvoja na področju kolesarstva v Sloveniji, in sicer ne le na področju infrastrukture, ampak tudi pri podpornih storitvenih in organizacijskih aktivnostih. Dokument bo strateška usmeritev za delo različnih deležnikov za krepitev kolesarstva v Sloveniji, kjer bo pomemben del namenjen tudi kolesarjenju za zdravje.</p>
7.1	<p>Okolje za spodbujanje telesne dejavnosti</p> <p>Urejenost širše okolice bivališč lahko z zelenimi površinami ter ustrezno grajeno prometno in športno-rekreativno infrastrukturo spodbudi vsakodnevno gibanje ljudi. Poleg učinka na telesno zdravje posameznika ima zadrževanje na prostem dokazano blagodejne učinke tudi na duševno zdravje prebivalcev.</p>

Usmeritev občinskih prostorskih načrtov v kakovostno bivalno okolje ter zagotavljanje dostopnosti do površin za telesno dejavnost v lokalnem okolju vsem prebivalcem in spodbujanje medgeneracijskega sodelovanja s telesno dejavnostjo	Ohranjanje in vzpostavljanje sistemov in infrastrukture v lokalnem okolju, ki spodbujajo telesno dejavnost za zdravje (na primer kolesarske povezave, parki, otoki športa za vse, trim steze, zunanja šolska in vrtčevska igrišča ipd.)	Gradnja infrastrukture za pešce in kolesarje ter vzpostavitve sistemov izposoje koles	2023–2029	Število izboljšav infrastrukture za kolesarje in pešce (varne šolske ulice in šolske poti) ter sistemov izposoje koles	MZI, MOPE, DRSI, občine	Na podlagi javnega razpisa izbrani izvajalec, lokalne skupnosti, Direkcija RS za infrastrukturo, drugi izvajalci	***** EKP 21–27 slovenska udeležba 5.336.583 EUR	***** EKP 21–27 slovenska udeležba 5.882.353,00 EUR
	Povečanje dostopnosti do pitne vode na javnih krajih ob upoštevanju okoljskih vidikov (na primer uporaba pitnikov)	Uresničevanje pravice do pitne vode, zapisane v Ustavi RS	2023–2025	Pitniki na javnih krajih	MNVP	občine	**	**

Povečati kakovost in število javno dostopnih športnih površin v naravnem okolju ob upoštevanju ciljev ohranjanja narave, prednostno z obnovo in ureditvijo obstoječih poti in površin ter jih promovirati	Izvedba projekta CRP za pripravo kazalnikov za oceno preskrbljenosti naselij z zelenimi površinami za telesno dejavnost	2024	Priprava in medresorska uskladitev priporočil za načrtovanje zelenih površin, ki spodbujajo telesno dejavnost in omogočajo zdrav življenjski slog prebivalcev	MZ, MNVP	Ustrezni deležniki, vključno z UIRS in MNVP	**	/
	Promocija okolij za spodbujanje telesne dejavnosti na ravni občin v okviru programa »Zdrava mesta«	2023 →	Izvedeni dogodki za občine	MZ	NIJZ, sodelujoči partnerji, občine, NVO	**	**
	Podpora občinam pri načrtovanju zelenih površin na podlagi programa Ven za zdravje	2023–2025	Pripravljene strokovne podlage	MZ	Na podlagi javnega razpisa izbrani izvajalec - UIRS, NIJZ (OE), občine in drugi sodelujoči partnerji	*	*

		Priprava kazalnikov za spremljanje 24-urnega gibalnega vedenja odraslih v okviru programa Zdrave občine	2024 →	Pripravljeni predlog kazalnika s področja TD v aplikaciji Zdravje v občini	MZ	NIJZ	**	**
7.2	<p>Telesna dejavnost kot aktivni promet za povečanje trajne mobilnosti</p> <p>Ustrezna infrastruktura in dobre prometne povezave so dejavniki, ki pomembno vplivajo na odločitev posameznika za aktivno in trajno mobilnost, ki lahko pomembno pripomore k povečanju skupne telesne dejavnosti posameznika.</p> <p>Delež prebivalcev Slovenije, ki redno hodi, je znašal v letu 2020 51 odstotkov in se je nekoliko povečal v primerjavi z deležem iz let 2012 in 2016. Največje zmanjšanje redne hoje v obdobju 2012–2020 je opazno glede na izobrazbo pri odraslih z OŠ ali manj, največje povečanje pa pri odraslih z višjo šolo ali več. V prejšnjih letih se je pri obeh spolih in v vseh starostnih skupinah Slovencev močno povečal delež oseb, ki na delo oziroma študij prihajajo aktivno. Največja razlika med letoma 2016 in 2020 je opazna pri hoji kot prometnega načina, povečal se je zlasti delež mlajših moških (25–39 let), ki namesto prevoza hodijo peš. Delovno aktivni prebivalci za prevoz na delo oziroma študij ne glede na spol in starost kljub temu še vedno pogosteje uporabljajo pasivne motorizirane oblike prevoza.</p> <p>Pomembna naloga športnega, zdravstvenega, šolskega, okoljskega in infrastrukturnega področja je spodbujati spremembe potovalnih navad in obenem omogočiti pogoje, ki bodo vsem, še posebej pa najranljivejšim skupinam, omogočali varno in prijetno aktivno mobilnost.</p>							

Vključiti aktiven transport med vsakodnevne dejavnosti in prispevati k trajni mobilnosti ter zagotoviti pogoje za varen, učinkovit in prijeten aktiven transport	Spodbujanje udeležencev v prometu k aktivni in varni mobilnosti (na primer kolesarjenje, pešačenje) in h kombiniranju aktivnega transporta z javnim prevozom	Priprava in izvedba dogodkov ob evropskem tednu mobilnosti z namenom ozaveščanja, izobraževanja in usposabljanja ključnih deležnikov za izvajanje ukrepov za zmanjševanje emisij toplogrednih plinov v letih 2020–2030.	2023–2025	Poročilo o izvedbi evropskega tedna mobilnosti	MOPE	Sodelujoče občine, regije, MZ, NIJZ, AVP, RKS, SKM (Slovenska kolesarska mreža), ZF ULJ, Slovenska kolesarska zveza, občinski SPV-ji, CKZ/ZVC-ji, FŠ in drugi zainteresirani. MOPE v okviru projekta LIFE – IP Care4ClimatePoskrbi mo za podnebje	Projekt LIFE IP Care4Climate v letu 2024 200.000,00 EUR	Projekt LIFE IP Care4Climate v letu 2025 172.483,00 EUR
		Podpora ukrepom trajne mobilnosti na lokalni ravni	2023–2025	Javni razpis za sofinanciranje ukrepov trajne mobilnosti v občinah	MOPE	občine	210.000 EUR	210.000 EUR
		Uvajanje trajnostne mobilnosti v vrtcih in osnovnih šolah	2025	Število sodelujočih ustanov (v letu 2019 sodeluje 120 OŠ in 111 vrtcev)	MOPE	Na osnovi javnega razpisa izbrani izvajalec	/	120.000 EUR
Vključiti aktiven transport med vsakodnevne dejavnosti in								

prispevati k trajni mobilnosti in zagotoviti pogoje za varen, učinkovit in prijeten aktiven transport	Subvencioniranje javnega prevoza za dijake in študente	2023–2025	Dijaška/študentska vozovnica po subvencionirani ceni	MOPE	DUJPP, SŽ, drugi avtobusni prevozniki	**	**
	Povezovanje stroke in nevladnih organizacij (javno zdravje, šport, urbanizem, prostorsko načrtovanje, promet ipd.) z odločevalci v lokalnih skupnostih za ustvarjanje okolja, prijaznejšega za hojo, in promocijo zdravih mest	2023–2025	Izvedeni 3 načrti za okolje, prijaznejše za hojo, izvedena usposabljanja za občine za izdelavo načrtov za hojo prijaznejših območij, izdelava priročnika za občine za načrtovanje bolj zdravih mest	MZ	Na podlagi javnega razpisa izbrani izvajalec, ustrezni deležniki	*	*

	Usmeritev priprave občinskih prostorskih načrtov v zagotavljanje trajnostne mobilnosti	Priprava strokovnih priporočil za prostorsko načrtovanje vrtcev in šol, ki spodbuja telesno dejavnost	2025	Izdelana priporočila	MZ	MOPE in zunanji strokovnjaki	/	**
		Promocija smernic za zmanjševanje izpostavljenosti onesnaževalom iz prometa v vrtcih, šolah in njihovi okolici	2024 in 2025	Izvedena promocija na različnih dogodkih	MZ	MOPE, MVI, NIJZ	**	**

Vloga sistema zdravstvenega varstva

Uresničevanje strateških ciljev:

- povečati delež prebivalcev, ki se zdravo prehranjujejo,
- zmanjšati delež prebivalcev, ki so telesno nedejavni,
- zmanjšati delež prebivalcev s čezmerno telesno maso in debelih,
- povečati delež dojenih otrok,
- zmanjšati delež podhranjenih in funkcionalno manj zmožnih starejših in bolnikov.

8.

8.2	<p>Izvajanje preventivnih programov</p> <p>Krepitev preventivne vloge zdravstvenih domov</p> <p>V zdravstvenem sistemu že izvajamo številne systemske ukrepe, ki podpirajo nacionalni program. Nacionalni inštitut za javno zdravje v sodelovanju z zdravstvenimi domovi in lokalno skupnostjo izvaja program Skupaj za zdravje (za odrasle) in ZDAJ (za družine in otroke) v 25 novih centrih za krepitev zdravja. Vzpostavljeni so multidisciplinarni timi zdravstvenih strokovnjakov, ki na primarni ravni zdravstvenega varstva v okviru obveznega zdravstvenega zavarovanja izvajajo državni program preventive kroničnih bolezni. Program poleg obvladovanja kroničnih bolezni in vedenjskih (med njimi tudi nezdravo prehranjevanje in nezadostno telesno dejavnost), bioloških in psihosocialnih tveganj za razvoj teh neposredno vključuje tudi starejše prebivalce s presejanjem za funkcijsko manjšo zmožnost. Program je tudi pomemben vezni člen za vzpostavljanje mreže partnerjev iz lokalnega okolja, ki posameznika podpirajo pri vzdrževanju zdravega življenjskega sloga in samooskrbi kroničnih nenalezljivih bolezni. V patronažno varstvo smo uvedli presejanje za telesno dejavnost. V letu 2021 smo uvedli tudi presejanje za padce na domu.</p>
------------	--

8.2.1	<p>Bodoči starši in dojenčki</p> <p>Opolnomočenje in ozaveščanje mladih staršev o zdravi prehrani in telesni dejavnosti je dobra popotnica za zdrav življenjski slog mladih družin. Bodoči starši so v pričakovanju rojstva otroka najbolj pripravljeni prisluhniti nasvetom, zato je treba podporne dejavnosti usmeriti k družini, bodoči materi, ki načrtuje zanositev, dojenju, uvajanju mešane prehrane ter spodbujanju zdrave prehrane in telesne dejavnosti v celotnem življenju družine.</p> <p>Gradimo podporno mrežo dojenju prijaznih okolij</p> <p>V aktualnem akcijskem načrtu gradimo podporno mrežo dojenju tudi z vzpostavljanjem dojenju prijaznih okolij na javnih mestih. Za spodbujanje dojenja je Nacionalni inštitut za javno zdravje prenovil vsebine šole za bodoče starše, nastala so gradiva za strokovno in laično javnost, pripravljen je bil tudi posodobljen predlog preventivnih sistematskih pregledov dojenčkov. UNICEF Slovenija in Ministrstvo za zdravje Republike Slovenije kot soorganizator izvajata izobraževanja za strokovno javnost za krepitev zmogljivosti zaposlenih v zdravstvenih zavodih, ki si prizadevajo za pridobitev ali ohranitev naslova dojenju prijazna zdravstvena ustanova.</p> <p>Z državno prehransko študijo SI.Menu 2017/2018 smo pridobili prve podatke na državni ravni o prehranjevanju prebivalcev Slovenije, ki jih je mogoče primerjati z evropskimi državami, saj temeljijo na skupni metodologiji. Ti kažejo, da je bilo v prvih dneh in tednih dojenih 90,2 odstotka otrok, a je bilo dojenje zaradi različnih vzrokov prekmalu opuščeno. Več je dojenih otrok mater z višjo izobrazbo in iz mestnega okolja. S starostjo dojenčka se dojenje zmanjšuje. Dojenih je 54,6 odstotka šestmesečnih dojenčkov in 22,3 odstotka dvanajstmesečnih dojenčkov. Izključno dojenih ob dopolnjenih šestih mesecih, kot priporoča Svetovna zdravstvena organizacija, je le 5,5 odstotka otrok.</p> <p>V državnem programu smo si v zvezi z dojenjem zastavili ambiciozne cilje, in sicer do konca leta 2025 povečati delež otrok, ki so ob prvem letu dojeni, na 40 odstotkov in povečati število izključno dojenih otrok ob dopolnjenem 6. mesecu starosti na 20 odstotkov, kar pa bo glede na ugotovljeno skromno izhodiščno stanje zahtevna naloga.</p>
-------	---

Izboljšati obveščenost in opolnomočenost bodočih staršev	Umestitev vsebin o zdravem prehranjevanju in telesni dejavnosti v programe šol za bodoče starše	Prenos vsebine iz projekta Skupaj za zdravje za bodoče starše in priporočila za šolo za starše v celotni zdravstveni sistem	2023 →	Izvajanje vsebin preventivnih programov za bodoče starše na sistemski ravni	MZ	NIJZ	****	****
		Nadgradnja vsebin preventivne obravnave nosečnice na domu s strani diplomirane medicinske sestre v patronažnem varstvu	2023 →	Izvedena preventivna obravnava nosečnice v tretji triadi na domu s strani diplomirane medicinske sestre v patronažnem varstvu, če se nosečnica ne udeleži šole za starše	MZ	NIJZ, mreža patronažnega varstva	****	****

Povečati delež dojenih otrok ob ustrezni dopolnilni prehrani ob 12. mesecu starosti	Spodbujanje in vzdrževanje izključnega dojenja do šestega meseca starosti Povečati delež ustrezno izobraženega zdravstvenega osebja	Usklajeno izobraževanje strokovnega zdravstvenega osebja (spodbujanje pogostnosti začetnega dojenja in izključnega dojenja do dopolnitve šestega meseca starosti in nadaljevanja do otrokovega 2. leta starosti)	2023–2025	Število izvedenih izobraževanj za zdravstvene strokovnjake, število izobraženih zdravstvenih delavcev in sodelavcev	MZ	Na podlagi javnega razpisa izbrani izvajalec	*	*
	Podpora uveljavitvi smernic zdravega prehranjevanja za dojenčke	Posodobitev smernic zdravega prehranjevanja za dojenčke, namenjenih strokovni javnosti	2024	Oblikovanje dopolnjenih smernic	MZ	NIJZ, Pediatrična klinika, UNICEF idr.	**	/
	Uveljavitev pravil glede omejevanja oglaševanja nadomestkov materinega mleka	Pregled stanja na področju omejevanja trženja nadomestkov materinega mleka in živil za malčke	2023–2025	Pregled stanja in predlog nadzora sistema	MZ	Na podlagi javnega razpisa izbrani izvajalec	*	*

	Širitev mreže dojenju prijaznih zdravstvenih ustanov	Certificiranje zdravstvenih ustanov	2023–2025	Število dojenju prijaznih zdravstvenih ustanov	MZ	Na podlagi javnega razpisa izbrani izvajalec (Nacionalni odbor za spodbujanje dojenja (NOSD) pri Unicefu Slovenija	*	*
	Vzpostaviti dojenju prijazno okolje na javnih mestih	Širitev mreže krajev in mest, ki so dojenju prijazna	2023–2025	Vzpostavitev dojenju prijaznih mest, ki izpolnjuje vsaj 5 izmed 10 korakov SZO za pridobitev naziva	MZ	Na podlagi javnega razpisa izbrani izvajalec	*	*
	Vzpostaviti sisteme spremljanja dojenja	Pridobitev podatkov o dojenju na podlagi metodologije, določene v okviru raziskave SI.Menu (terenska raziskava 2018)	2025	Poročilo s primerjavo med letoma 2018 in 2025	MZ	NIJZ	**	**

8.2.2	Otroci in mladostniki Pomembno je, da preventivne programe nadgradimo tako, da poleg zgodnjega odkrivanja in obravnave v primeru slabih prehranskih navad in nezadostne telesne dejavnosti otrokom, mladostnikom in njihovim družinam ponudimo tudi ustrezne programe v podporo spremembam prehranskih in gibalnih navad, pri tem pa jih povezujemo z lokalnim okoljem.							
Zmanjšati delež otrok in mladostnikov s povečano telesno maso in delež debelih	Zgodnje odkrivanje in zdravljenje otrok in mladostnikov, ki so ogroženi z dejavniki tveganja za razvoj bolezni in stanj, povezanih z neustreznim prehranjevanjem, čezmerno hranjenostjo, debelostjo in nezdravim življenjskim slogom ter motnjami hranjenja, in njihovo vključevanje v intervencijske programe	Izvajanje programa družinske obravnave otrok/mladostnikov z debelostjo in zmanjšano telesno zmogljivostjo (program ZDAJ).	2024	Nadgradnja pilotnih CKZ v CKZ vključene v lokalno skupnost (veliki, srednji in majhni CKZ-ji)	MZ	ZZZS, NIJZ	****	****

		Analiza stanja, priprava ukrepov in izvedba usposabljanj ključnih deležnikov za nadgradnjo intervencij za zgodnjo obravnavo otroške debelosti ter priprava priporočil za izboljšanje povezovanja z drugimi pristojnimi institucijami in programi za spodbujanje in ohranjanje zdravega življenjskega sloga s tehnično podporo Evropske unije	2023–2025	Pripravljena analiza, izvedena izobraževanja, pripravljena priporočila in gradiva	MZ	UNICEF, MVI, MDDSZ, NVO, NIJZ	MZ, MVI, MDDSZ ** Zunanji deležniki sredstva EK (TSI)	MZ, MVI, MDDSZ ** Zunanji deležniki sredstva EK (TSI)
--	--	--	-----------	---	----	-------------------------------	--	--

8.2.3	<p>Odrasli prebivalci s poudarkom na posebnih potrebah starejših</p> <p>Potrebni sta krepitev in nadgradnja primarnega zdravstvenega varstva z nadaljnjo širitvijo vključenih programov preventive v centre za krepitev zdravja, širitvijo referenčnih ambulant na vse ambulante splošne in družinske medicine ter s sodelovanjem in povezovanjem drugih zdravstvenih služb, zlasti patronažne službe. Ob tem je treba upoštevati posebnosti starajoče se populacije, vpeljati presejalne programe glede funkcijske manjše zmožnosti, prehranskega stanja (podhranjenost), krhkosti in preprečevati padce pri starejših. Potrebna je nadgradnja kompetenc in obravnav na področju kroničnih, mišično-skeletnih bolečin na primarni ravni, vključno z razvojem, izvajanjem in evalvacijo programa za zagotavljanje in ohranjanje dostopnosti do obravnav oseb s kronično, mišično-skeletno bolečino na primarni ravni.</p>							
-------	--	--	--	--	--	--	--	--

Zgodnje odkrivanje in učinkovita obravnava neustreznih prehranjevalnih navad ter nezadostne telesne dejavnosti pri odraslih ter funkcijsko manjše zmoglosti pri starejših odraslih s posebnim poudarkom na posebnih potrebah žensk in moških,	Nadgradnja obstoječih preventivnih programov in programov krepitve zdravja za odrasle in starejše osebe, ki se nanašajo na prehrano in telesno dejavnost za zdravje ter funkcijsko zmoglost	Program za krepitev zdravja oziroma Program svetovanja za zdravje za odrasle	2023 →	Število izvedenih obravnav v zdravstvenih domovih Število vključenih v program oziroma število obravnav	MZ	NIJZ, ZVC/CKZ in strokovna združenja	****	****
		Širitev mreže »integriranih CKZ« s pripadajočimi aktivnostmi	2023 →	Vključitev nadgradnje pilotnih CKZ (Celje, Sevnica, Vrhnika) v »integrirane CKZ« (veliki, srednji in majhni CKZ-ji) v splošni dogovor Postopna vključitev vseh obstoječih ZVC-jev v »intergirane CKZ« v splošni dogovor	MZ	NIJZ	**	**

		Izvajanje in evalvacija programa za zagotavljanje in ohranjanje dostopnosti do obravnav oseb s kronično mišično-skeletno bolečino na primarni ravni	2023–2026	Vzpostavitev pilotnih okolij Število izvedenih obravnav	MZ	NIJZ, URI Soča		*****
Zgodnje odkrivanje in učinkovita obravnava neustreznih prehranjevalnih navad ter nezadostne telesne dejavnosti pri odraslih ter funkcijsko manjše zmoglosti pri starejših odraslih s		Razvoj kompetenčnega okvira za kader v timu CKZ/ZVC	2023 →	Razviti kompetenčni modeli za posamezne strokovnjake v timu CKZ/ZVC	MZ	NIJZ v sodelovanju z izbranimi strokovnimi združenji glede na kader v CKZ/ZVC	****	****
	Nadgradnja obstoječih preventivnih programov in programov krepitve zdravja za odrasle in starejše osebe, ki se nanašajo na prehrano in telesno dejavnost za zdravje ter na	Priprava teoretičnega priročnika za telesno dejavnost, sedenje in spanje (za kader v CKZ/ZVC)	2023 →	Izdelani priročnik	MZ	NIJZ v sodelovanju z izbranimi zunanjimi strokovnjaki s področja telesne dejavnosti, sedenja in spanja	****	****
		Prenova priročnika za diplomirane medicinske sestre: izvajanje integrirane preventive kroničnih nenalezljivih bolezni v ADM	2023 →		MZ	Zdravstveni zavodi, NIJZ in strokovna združenja	****	****

posebnim poudarkom na posebnih potrebah žensk in moških, socialno ogroženih in drugih ranljivih in prikrajšanih skupin	funkcijsko zmožnost	Stalno usposabljanje standardnih timov ZVC/CKZ in timov izvajalcev ADM glede hrane, prehrane in telesne dejavnosti odraslih (koncept 24-urnega gibalnega vedenja)	2023 →	Število izvedenih usposabljanj/strokovnjakov	MZ	NIJZ, zunanji strokovnjaki	****	****
		Sistemska nadgradnja ambulant družinske medicine (ADM) s protokolom za debelost (vključno s prehranskim presejanjem) v zdravstveni sistem na podlagi izkušenj pilotnega projekta (ZD Žalec)	2024 →	V ADM se izvaja razširjeni protokol, ki obsega tudi prehransko presejanje in protokol za debelost	MZ	Zdravstveni zavodi, NIJZ in strokovna združenja	****	****
		Širitev nadgrajene preventivne obravnave starejše osebe (POSO) na standardne time v programu Skupaj za zdravje v sodelovanju s patronažno službo v lokalnem okolju	2024 →	Nadgrajena in uvedena preventivna obravnava starejše osebe v sodelovanju z različnimi zdravstvenimi službami na primarni ravni zdravstvenega varstva	MZ	NIJZ, mreža CKZ, patronažna služba	**	****

		Izdelava gradiv in didaktičnih orodij za promocijo preventivne obravnave starejših POSO – preprečevanje padcev pri starejših	2023–2025	Izdaja, natis/razširjanje gradiv za promocijo preventivne obravnave starejših POSO		NIJZ	**	**
	Nadgradnja obstoječih preventivnih programov in programov krepitve zdravja za odrasle in starejše osebe, ki se nanašajo na prehrano in telesno dejavnost za zdravje ter funkcijsko zmožnost	Storitve mobilnega tima za rehabilitacijo so namenjene starejšim od 65 let, ki živijo doma in imajo težave v okretnosti	2023	Vzpostavljeni in delujoči mobilni tim za rehabilitacijo	SVRK, MZ	ZD Celje in občine Celje, Štore, Vojnik ter Dobrna ter ZD Postojna in občine Postojna, Pivka, Ilirska Bistrica, Cerknica, Loška dolina in Bloke	Sredstva EU iz socialnega sklada	/
	Okrepitev izvajalske mreže kadrov za izvajanje programov krepitve zdravja in podpore za opolnomočenje	Prevod temeljnih modulov vseživljenjskega učenja klinične prehrane ter izobraževanja za zdravstveno in strokovno osebje	2023–2025	Prevedeni temeljni moduli izobraževanj vseživljenjskega učenja klinične prehrane v slovenščino	MZ	Strokovna združenja in na podlagi javnega razpisa izbrani izvajalec	*	*

	na področju prehranjevanja, telesne dejavnosti ter funkcijske zmožnosti ter vzpostavitve povezav s sistemom socialnega varstva in ustreznimi programi v lokalnem okolju	(zdravniki, medicinske sestre v ambulantah družinske medicine, osebje v ZVC/CKZ, patronažne sestre)		Izvedba izobraževanj vseživljenjskega učenja		Strokovna združenja in na podlagi javnega razpisa izbrani izvajalec	*	*
8.3	<p>Obravnava na bolnišnični ravni in v socialnovarstvenih zavodih</p> <p>Pri nekaterih že izraženih boleznih je prehranska terapija neločljivi del zdravljenja, ki neposredno vpliva na potek bolezni in s tem tudi na stroške zdravljenja. Pogoji za učinkovito prehransko terapijo so predvsem izdelani postopki za njeno vodenje ter izobraženi kader, ob tem tudi uveljavitev priporočil za prehransko obravnavo bolnikov v bolnišnicah in starostnikov v bolnišnicah in socialnovarstvenih zavodih. Približno 40 odstotkov bolnikov, sprejetih v bolnišnico, je podhranjenih, pri večini se podhranjenost med hospitalizacijo še poslabša. Še slabše je v socialnovarstvenih zavodih, saj je kar 60 odstotkov starejših od 65 let neprimerno prehranjenih. Zato je še pomembnejše vpeljati ustrezne postopke in ukrepe, ki bodo zmanjševali podhranjenost in funkcijsko manjšo možnost bolnikov.</p>							
Zagotavljanje zdravih prehranskih izbir za bolnike, osebje in obiskovalce v sistemu zdravstvenega varstva in	Ustvariti pogoje za zagotavljanje zdravih prehranskih izbir za bolnike, osebje in obiskovalce v sistemu primarnega,	Spremljanje ponudbe v prodajnih avtomatih v zdravstvenih in socialnovarstvenih zavodih z ovrednotenjem prehranskega, trajnostnega in cenovnega vidika	2023–2025	Poročilo o stanju ponudbe	MZ	Na podlagi javnega razpisa izbrani izvajalec	*	*

socialnovarstvenih zavodih	sekundarnega in terciarnega zdravstvenega varstva ter socialnovarstvenih zavodih	Postavitev pilotnih avtomatov z izdelki ekološke pridelave na podlagi posodobljenih in s ponudniki usklajenih priporočil	2023–2025	Poročilo o sprejetosti pilotne ponudbe	MZ	Na podlagi javnega razpisa izbrani izvajalec – UKC Maribor	*	*
Izboljšanje kakovosti prehranjevanja v bolnišnicah in socialnovarstvenih zavodih na podlagi uveljavitve priporočil za prehransko obravnavo bolnikov v bolnišnicah in starostnikov v socialnovarstvenih zavodih	Uvesti sistemsko ureditev presejanja, obravnave in ustrezne podpore za funkcijsko zmožnost bolnikov in starejših z dejavniki tveganja za funkcijsko manjšo zmožnost v klinični praksi ter zagotoviti spremljanje vpliva podpore funkcijski zmožnosti bolnikov in oskrbovancev	Prevod in izvajanje tečajev za vseživljenjsko učenje za pridobitev posebnih znanj o klinični prehrani za strokovno javnost in strokovno podporo pri izvajanju opolnomočenja, ozaveščanja in povečanju zdravstvene pismenosti za obvladovanje kroničnih nenalezljivih bolezni	2023–2025	Prevod in izvajanje spletnih tečajev vse življenjskega učenja strokovnih delavcev v zdravstvu	MZ	Na podlagi javnega razpisa izbrani izvajalec – Slovensko združenje za klinično prehrano	*	*
		Nadgradnja šole klinične prehrane	2023–2025	Usposabljanje zdravstvenih delavcev in sodelavcev	MZ	Na podlagi javnega razpisa izbrani izvajalec – Slovensko združenje za klinično prehrano, Zdravniška zbornica Slovenije	*	*

		Vzpostavitev klinične poti prehranske obravnave v terciarnem javnozdravstvenem zavodu	2023–2025	Vzpostavitev skupine za klinično prehrano in klinične poti prehranske obravnave pacientov	MZ	Na podlagi javnega razpisa izbrani izvajalec – UKC Maribor	*	*
		Predlog za vključitev klinične poti prehranske obravnave bolnikov na primarni, sekundarni in terciarni ravni	2025	Vključitev izvajanja klinične poti v skupni dogovor	MZ	Sodelujoče zdravstvene ustanove v Sloveniji, ZZZS, Medicinska fakulteta, Slovensko združenje za klinično prehrano, RSK za klinično prehrano	/	**
		Delovanje pri pobudi ONCA	2023 →		MZ	Onkološki inštitut, NIJZ, ZD Ljubljana, Društvo KVČB, MZ, SZKP	**	**

Vzpostavitev sistema rednega spremljanja stanja prehranjenosti in funkcijske zmožnosti starejših in bolnikov ter prehranskega svetovanja in obravnave za funkcijsko zmožnost v okviru zdravstvene obravnave	Uvedba presejanja, obravnave in ustrezne podpore za funkcijsko zmožnost bolnikov v klinični praksi	Izvedba programa klinične poti prehranske obravnave bolnikov na primarni, sekundarni in terciarni ravni v zdravstvenih zavodih s strokovno usposobljenim kadrom	2023 →	Uveljavitev pridobljenega stališča Zdravstvenega sveta o izvajanju prehranske obravnave v zdravstvenem sistemu	MZ	Zdravstveni svet	**	**
9.	Izobraževanje in usposabljanje ter raziskovanje							
9.1	Izobraževanje in usposabljanje							
Dopolnitev izobraževanja in usposabljanja strokovnih delavcev na področju gostinstva in turizma z	Stalno izobraževanje in usposabljanje glede hrane, prehrane in telesne dejavnosti ter spodbujanja	Izobraževanje strokovnih delavcev – učiteljev ter kuharskega osebja iz ukrepa šolska shema (izvedba aktivnosti iz strategije)	2023 →	Spletna izobraževanja	MKGP	V organizaciji NIJZ, sodelujejo KGZS, GZS ZKŽP, izvajalec, izbran po pravilih javnega naročanja (le v tem primeru je financiranje)	2.000 EUR	2.000 EUR

vsebino o zdravi sestavi in pripravi hrane	telesne pripravljenosti otrok v sistemu vzgojno-izobraževalnih zavodov	Usposabljanje strokovnih delavcev – učiteljev ter kuharskega osebja vzgojno-izobraževalnih zavodov za pripravo energijsko uravnoteženih, hranilno bogatih, pestrih, okusnih in planetu prijaznih obrokov iz osnovnih, pretežno lokalnih ter sezonskih živil	2023 in 2024	Število udeleženih kuharjev, vodij šol, organizatorjev prehrane	MOPE	Izvajalec, izbran po pravilih javnega naročanja (BIC)	3.294 EUR	/
		Šolski vrt – redno izobraževanje v okviru ukrepa šolska shema	2024 in 2025	Usposabljanje mentorjev za šolski vrt	MKGP	Izvajalec, izbran po pravilih javnega naročanja, sodelujoči: KGZS, CŠOD, MVI	4.000 EUR	4.000 EUR

		Usposabljanje organizatorjev prehrane ter drugih deležnikov v zvezi z uporabo računalniškega programa PISKR za načrtovanje obrokov in izvajanje organizirane šolske prehrane ter širitev smernic za prehranjevanje v VIZ	2023–2025	Število usposobljenih VIZ	MZ	na podlagi javnega razpisa izbrani izvajalec (NIJZ)	*	*
Posodobitev znanja in spoznavanje konceptov o zdravju koristni prehrani in telesni dejavnosti ter zdravem življenjskem slogu	Pregled veljavnih programov in priprava predloga ustrezne dopolnitve za zagotavljanje ustreznega znanja	Priprava povezanih študijskih vsebin za diplomante študijske smeri fizioterapija in kineziologija za delo s starejšo populacijo	2025	Izvedba pilota UL	MZ, MVZT	NIJZ, FŠ, ZF LJ	**	**
	Zagotavljanje celostnih, sistematsko vpetih vsebin uravnoteženega prehranjevanja in	Priprava usmeritev o vsebinah zdrave prehrane za pripravljavce učbenikov in gradiv za učence v vzgojno-izobraževalnem sistemu	2024	Priprava usmeritev	MZ, MVI	NIJZ, BF	**	**

	telesne dejavnosti za zdravje v vzgojno-izobraževalni sistem po načelu medpredmetnega podajanja	Prenova učnih načrtov, ki sledi vodilom iz dokumenta »Skupni cilji«	2024 →	Pregled osnovnošolskih gradiv in predlog posodobitev	MVI	ZŠRS, NIJZ, MK, Pedagoška fakulteta	**	**
Povečanje kompetenc obstoječih učiteljev in vzgojiteljev na področju promocije zdravja, telesne dejavnosti, prehrane in spodbujanja telesne pripravljenosti otrok s programi nadaljnega izobraževanja in usposabljanja	Stalno izobraževanje in usposabljanje glede hrane, prehrane in telesne dejavnosti ter spodbujanje telesne pripravljenosti otrok v sistemu vzgojno-izobraževalnih zavodov	Objava programov v »Katalogu programov nadaljnega izobraževanja in usposabljanja strokovnih delavcev v vzgoji in izobraževanju« za večanje kompetenc učiteljev in vzgojiteljev na področju promocije zdravja, telesne dejavnosti, prehrane in spodbujanja telesne pripravljenosti otrok	2023–2025	Najmanj trije programi v posameznem šolskem letu	MVI	Na podlagi javnega razpisa izbrani izvajalec	2.000 EUR	2.000 EUR

9.2	<p>Raziskovanje</p> <p>Uresničevanje strateških ciljev</p> <p>Spremljanje stanja in vrednotenje uspešnosti ukrepov sta pogoj za postavitve ciljev in preverjanje njihovega izvajanja. Spremljali bomo te strateške cilje:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zmanjšati delež prebivalcev s čezmerno telesno maso in debelih, – zmanjšati delež prebivalcev, ki so telesno nedejavni, – povečati delež dojenih otrok, – zmanjšati delež podhranjenih in funkcionalno manj zmožnih starejših in bolnikov, – povečati delež tistih, ki vsakodnevno zajtrkujejo, – povečati uživanje zelenjave in sadja, – zmanjšati vnos nasičenih maščob, sladkorja in soli, – zmanjšati vsebnost transmaščob v živilih. <p>Za uspešno delo je treba zagotoviti ustrezno prilagojeno in medsektorsko usklajeno raziskovalno dejavnost.</p>							
Povečanje kompetenc učiteljev in vzgojiteljev na področju promocije zdravja, telesne dejavnosti za zdravje, prehrane in spodbujanje telesne pripravljenosti otrok	Zagotavljanje celostnih sistemsko vpetih vsebin uravnoveženega prehranjevanja in telesne dejavnosti za zdravje v vzgojno-izobraževalni sistem po načelu medpredmetnega povezovanja	Izvedba raziskave CRP z naslovom Pomen povezovanja prehranskih vsebin in organizirane šolske prehrane na primeru polnozrnatih živil	2025	Izdelano in preizkušeno pedagoško gradivo Izvedena raziskava o učinkih pedagoškega gradiva, uporabljenega v intervencijah Izdelani načrt komuniciranja in razširjanja rezultatov	MZ	ARIS, na podlagi javnega razpisa izbrani izvajalec	50.000,00 EUR	50.000,00 EUR

	Stalno izobraževanje in usposabljanje na področju hrane, prehrane in telesne dejavnosti ter spodbujanje telesne pripravljenosti otrok v VIZ	Izvedba raziskave CRP Zdrava in trajnostna prehrana v vzgojno-izobraževalnih ustanovah	2025	Priprava zbirnika vzorčnih jedilnikov in dobrih praks za zdravje koristno prehranjevanje v VIZ v skladu z načeli trajnosti Preizkus sprejemljivosti dobrih praks in uravnoteženih jedilnikov med uporabniki ter glede različnih zmožnosti in pogojev vzgojno-izobraževalnih ustanov	MZ	ARIS, na podlagi javnega razpisa izbrani izvajalec	*	*
Povečati obseg in financiranje temeljnega in aplikativnega raziskovanja na področju hrane,	Izvajanje periodičnih presečnih kvalitativnih in kvantitativnih raziskav, s	Izvedba raziskave Z zdravjem povezan življenjski slog 2024	2025	Izvedena raziskava in objava rezultatov	MZ	NIJZ	**	**

prehrane, telesne dejavnosti in telesne pripravljenosti	katerimi spremljamo stanje in trende na področju prehranskih in gibalnih navad, prehranskega vnosa in energijske porabe ter varnosti in kakovosti (pre)hrane v posameznih populacijskih skupinah v Sloveniji in regijah s pripravo predlogov	Spremljanje izločenega natrija, kalija in joda v 24-urnem urinu pri odrasli populaciji v Sloveniji	2024	Na osnovi pridobljenih podatkov o izločenem natriju, kaliju in jodu v 24-urnem urinu pri odrasli populaciji v Sloveniji spremljati učinkovitosti ukrepov za zmanjševanje vnosa soli in preskrbljenosti z jodom pri odrasli populaciji v Sloveniji-doseganje ciljne vrednosti	MZ	NIJZ	**	/
---	--	--	------	--	----	------	----	---

	prednostnih nalog in ukrepov	Raziskava potrošniških navad glede trajnostnega zdravega prehranjevanja, ki bo hrano in prehranjevanje obravnavala glede na mikro, srednje in makro družbene dejavnike, ki zadevajo vse segmente preskrbe s hrano in njeno potrošnjo	2024	Pripravljena izhodišča za razpis raziskovalne teme za naslednje obdobje	MKGP, MOPE, MZ	ARIS	**	/
		Pomen povezovanja prehranskih vsebin in organizirane šolske prehrane na primeru polnozrnatih živil	2023–2025	Podatki o vnosu in sprejemanju polnozrnatih živil pri osnovnošolskih otrocih. Razvita pedagoška metoda ozaveščanja o pomenu uživanja in izmerjeni njen učinek	MZ (MVI)	ARIS, NIJZ	*	*

		Priprava strokovnih/znanstvenih podlag za priporočila glede zadostne preskrbe z vitaminom D v različnih populacijskih skupinah, tudi v sodelovanju s programom Varno s soncem	2024	Pripravljena priporočila, usklajena med različnimi vejami medicinske stroke (ginekologi, pediatri, dermatologi id.)	MZ	ARIS, NIJZ, Nutris, UKC LJ, UKC MB, UL BF	**	/
		Priprava slovenskih smernic zdrave in trajnostne prehrane na osnovi skupin živil ter njihova promocija	2024	Pripravljene smernice ter načrt njihovega izvajanja in promocije	MZ/MOPE	SSP, zunanji sodelujoči	Sredstva iz podnebnega sklada prenesena na postavko MZ 404.980 EUR	
Zagotoviti redno posodobljena priporočila zdravega prehranjevanja in priporočila za	Vključevanje vseh ustreznih deležnikov v proces načrtovanja in izvajanja	Izvedba letne raziskave o učinkih Šolske sheme na prehranjevalne navade učencev, vključenih v ukrep	2023–2025	Izvedena redna letna raziskava, izdelano letno poročilo	MKGP, MZ, MVI,	NIJZ	**	**

telesno dejavnost za različne ciljne skupine	medsektorsko povezanih interdisciplinarnih raziskovalnih programov na področju (pre)hrane in telesne dejavnosti, povezava raziskovalnih ustanov in njihova vključitev v procese spremljanja	Izvajanje projekta EK–Skupni ukrep za preprečevanje raka in drugih nenalezljivih bolezni JA Prevent NCD – JA on Health Determinants	2022–2027	Razvoj usklajenih pristopov politik v povezavi z determinantami zdravja na področju prehrane, telesne dejavnosti in spanja za preprečevanje bremena raka Krepitev kadrovskih zmogljivosti države Podpora strateškemu razvoju NIJZ	MZ	NIJZ	***	***
--	---	---	-----------	---	----	------	-----	-----

		METROFOOD-SI krepitev znanstvene odličnosti in vzpostavitev ustrezne infrastrukture na področju kakovosti in varnosti živil s spodbujanjem meroslovja	2023 →	Vzpostavljena platforma za izmenjavo podatkov med raziskovalnimi institucijami	MVZI	NIJZ, IJS, Univerza v Ljubljani (BF, FŠ, FDV, Medicinska fakulteta), Univerza na Primorskem (FZV), Univerza v Mariboru (FZV), Inštitut Nutris, UKC-LJ-PeK, SB Novo mesto, Bolnišnica dr. Petra Držaja, GS1 Slovenija, RES-PONS, MKGP, MZ	*****	*****
		Umeščanje načela 24-urnega gibalnega vedenja kot determinante zdravja v slovenski prostor	2023–2025	Izvedeni CRP- projekt	MZ	ARIS (na podlagi javnega razpisa izbrani izvajalec)	*	*

		Izvedba pilotske študije povezovanja dejavnosti CKZ, lokalne skupnosti, osnovnih šol, srednjih šol, športnih in drugih društev v lokalnem okolju za boljše vključevanje ranljivih skupin otrok in mladih ter širše družine v športne in druge programe, ki spodbujajo telesno dejavnost.	2023–2025	Izvedeni CRP-projekt	MZ	ARIS (na podlagi javnega razpisa izbrani izvajalec)	*	*	
10.	<p>Informiranje in ozaveščanje V množici informacij je treba ljudem omogočiti dostop do verodostojnih, strokovnih in razumljivih informacij javnih ustanov in usposobljenih strokovnjakov.</p> <p>Verodostojne in razumljive informacije potrošnikom omogočajo informirane odločitve S financiranjem delovanja verodostojnega portala, kjer so na voljo strokovne in preverjene informacije, prebivalcem omogočamo obveščenost in razbijamo mite ter neustrezne prehranske prakse. Ozaveščenost in dostopna ponudba, ki je cenovno sprejemljiva, vodita v boljše prehranjevanje in s tem zdravje prebivalcev. Omogočili smo tudi razvoj sodobne mobilne aplikacije, ki je v pomoč potrošnikom, manj večim branja označb in razbiranja podatkov iz hranilne preglednice.</p>								
Okrepiti vrednote in povečati obveščenost in znanje prebivalcev o	Redno sistematično komuniciranje, vključno z izvedbo kampanj za ozaveščanje	Promocija nacionalnega programa in njegovih ciljev	2024	Poročilo	MZ	**	**	*	

koristih zdrave prehrane in telesne dejavnosti za zdravje	in spodbujanje uživanja zdrave hrane in priprave obrokov ter redne telesne dejavnosti, zmanjševanje sedečega življenjskega sloga	V prispevke, namenjene ozaveščanju o zdravi prehrani in telesni dejavnosti, se vključuje tudi vidik trajnosti	2023 →	Vključenost vidika trajnosti v sporočila za javnost in druge prispevke	MZ, MOPE, MKGP	Ustrezna ministrstva	**	**
	Vzpostavitev spletnega mesta, ki bo nudilo strokovne in razumljive informacije s področja prehrane in telesne dejavnosti	Urejanje spletnega portala www.doberteksloveni.ja.si	2023 →	Posodabljanje portala	MZ	Deležniki nacionalnega programa	**	**
Okrepiti vrednote in povečati obveščenost in znanje prebivalcev o koristih zdrave prehrane in		Posodabljanje in vzdrževanje spletnega mesta za zagotavljanje strokovnih in razumljivih informacij s področja prehrane in telesne dejavnosti	2023–2025	Posodabljanje portala Prehrana.si	MZ	Na podlagi javnega razpisa izbrani izvajalec	*	*

telesne dejavnosti za zdravje	Redna in sistematična kampanja	Izvedba evropskega tedna športa in dneva slovenskega športa ter priprava strokovnega posveta ob evropskem tednu športa	2023 →	Poročila	MGTŠ	OKS, MZ, MK, mreža CKZ	Sredstva EK *	Sredstva EK *
Okrepiti vrednote in povečati obveščenost in znanje prebivalcev o koristih zdrave prehrane in telesne dejavnosti za zdravje	Redna in sistematična kampanja	Izvedba evropskega tedna mobilnosti in dneva brez avtomobila	2023 →	Število sodelujočih občin in poročilo	MOPE	MZ, MK, MVI, AVP, NIJZ, občine, mreža CKZ	20.000,00 EUR *	Sredstva EK *
		Obeležitev svetovnega dneva spanja	2023 →	Poročilo Izvedba strokovnega srečanja	MZ	NIJZ v sodelovanju s partnersko mrežo	**	**
		Obeležitev svetovnega dneva hoje	2023 →	Poročilo	MZ	MOPE, NIJZ	**	**

		Promocija hoje kot zdravju koristne potovalne prakse	2024	Priprava izhodišč za promocijo hoje kot zdravju koristne potovalne prakse, dogodki na lokalni ravni (tudi s promocijo kulturnih paš in kolesarskih poti)	MZ	NIJZ, MOPE, FŠ, NVO, MK, drugi zainteresirani deležniki	**	/
Okrepiti vrednote in povečati obveščenost in znanje prebivalcev o koristih zdrave prehrane in telesne dejavnosti za zdravje	Redna in sistematična kampanja	Izvedba letne nacionalne kolesarske konference	2023 →	Izvedena letna konferenca	MOPE	MZ, NIJZ, zainteresirani deležniki	**	**
		Obeležitev svetovnega dneva kolesarjenja	2023 →	Poročilo	MOPE	MZ, NIJZ	**	**

		Obeležitev svetovnega dneva boja proti debelosti	2023 →	Poročilo	MZ	NIJZ, zainteresirani deležniki	**	**
		Obeležitev dneva brez dvigal	2025	Izvedena skupna promocija	MZ, MOPE	MDDSZ, MGTŠ, MJU	/	**
		Mednarodni teden gibanja	2023 →	Poročilo	MZ	ŠUS, NIJZ, ISCA, mreža CKZ	**	**

	Sodelovanje z mediji za zagotavljanje medijskega prostora za predstavitev celostnih vsebin o prehrani in telesni dejavnosti za zdravje za različne skupine prebivalstva	Medresorska promocija programa Dober tek Slovenija na strokovnem usposabljanju Kulturni bazar	2023 →	Izvedba medresorskega tematskega sklopa ter promocija kakovostnih kulturnih vsebin, ki spodbujajo izvajanje ciljev in ukrepov programa Dober tek, Slovenija	MK	MZ, MKGP, MVI, NIJZ	**	**
Okrepiti vrednote in povečati obveščenost in znanje prebivalcev o koristih zdrave prehrane in telesne dejavnosti za zdravje				Priprava izbora priporočene literature na temo pre(hrane), gibanja in športa – izbor kakovostne otroške, mladinske in strokovne literature	MK	Center za mladinsko književnost – Pionirska, MZ, MKGP, MVI, NIJZ, OKS-ZŠR, JAK	**	**

	Sodelovanje z mediji za zagotavljanje medijskega prostora za predstavitev celostnih vsebin o prehrani in telesni dejavnosti za zdravje za različne skupine prebivalstva	Obeležitev svetovnega dne hrane, dojenja, dneva ozaveščanja o izgubah hrane in odpadni hrani ter drugih dni, povezanih s hrano in prehranjevanjem	2023 →	Objavljeni prispevki na spletu, število proslavitev, strokovni posveti, regijske aktivnosti	MZ, MKGP, MVI, MK,	NIJZ	**	**
		Predstavitev celostnih vsebin o prehrani in telesni dejavnosti za zdravje za različne skupine prebivalstva, vključno s pomenom kakovostnega zadostnega spanca	2023 →	Oddaje in prispevki v povezavi s tematiko ter neodplačne objave v televizijskih programih	MZ, MK	RTV Slo, NIJZ, PSPJZ	**	**

	Sodelovanje z mediji za zagotavljanje medijskega prostora za predstavitev celostnih vsebin o prehrani in telesni dejavnosti za zdravje za različne skupine prebivalstva	Nadgradnja, vzdrževanje in promocija splošnega spletnega mesta o telesni dejavnosti na spletnih straneh NIJZ ali vzpostavitev samostojnega portala	2024 →	Oblikovani portal (strokovne, verodostojne in preverjene informacije za ciljne skupine:	MZ	NIJZ, drugi strokovnjaki	**	**
	Predstavitev vsebin nacionalnega programa 2015–2025 na konferencah	Organizacija konferenc, posvetov in dogodkov na državni ravni o prehrani in telesni dejavnosti	2023 →	Število konferenc, posvetov, primeri dobre prakse, sklepne ugotovitve konferenc, posvetov s priporočili za nadaljnje aktivnosti	MZ v sodelovanju z drugimi resorji	Deležniki v okviru resolucije	**	**

Okrepiti vrednote in povečati obveščenost in znanje prebivalcev o koristih zdrave prehrane in telesne dejavnosti za zdravje	Izvedba posebnih in celovito zastavljenih institucionaliziranih promocijskih dejavnosti, ki bodo vključevale in povezovale starše, otroke, šolski sistem, zdravstveni sistem in lokalno okolje (dan slovenske hrane, tradicionalni slovenski zajtrk)	Strokovna in organizacijska podpora izvajanju projektov Dan slovenske hrane, Tradicionalni slovenski zajtrk	2023 →	Sporočila za javnost (spletna stran Dober tek Slovenija, prispevki na spletni strani www.nasasuperh.rana.si in Facebooku ter objave pri partnerjih):	MKGP, MZ, MVI,	MK, NIJZ, KGZS, GZS – ZKŽP, Čebelarska zveza Slovenije, Zavod Republike Slovenije za šolstvo, NIJZ	**	**
	Redno in sistematično komuniciranje, vključno z izvedbo kampanj za ozaveščanje in spodbujanje telesne dejavnosti ter zmanjševanje sedečega življenjskega sloga	#Sportajmo in berimo Izvedba promocijskih dejavnosti, ki vključujejo in povezujejo šport, področje knjige in (spodbujanje branja) šolski sistem (šole) ter nagovarjajo k zdravemu načinu življenja ter uspešnemu razvoju otrok in mladostnikov	2023 →	Izvedeni promocijski dogodki	MK	MGTŠ, MVI, OKS, JAK RS, knjižnice, šole	**	**

OPOMBE:

EK – projektna sredstva razpisa Evropske komisije za izvajanje najboljših praks posamezne države na ravni EU

ESS – posodobitev organizacije vodenja in upravljanja podatkov v inovativnih učnih okoljih. Ocene sredstev za aplikacijo MVI še ne more dati.

- * sredstva v okviru javnih razpisov/naročil
- ** aktivnosti v okviru načrta rednih nalog
- *** sredstva iz Programa EU za zdravje za obdobje 2021–2027: skupni ukrep JA Prevent NCD
- **** sredstva zagotovljena z Uredbo o programih storitev obveznega zdravstvenega zavarovanja oziroma splošnim dogovorom za tekoče leto.
- ***** sofinanciranje nacionalnega vozlišča bo, takoj ko bo to mogoče, okrepljeno s sredstvi strukturnih skladov. Za obdobje do leta 2030 je ocena stroškov okoli 1 mio evrov letno, pri čemer bo polovica namenjena za nakup opreme in drugih opredmetenih osnovnih sredstev, druga polovica pa za stroške plač
- ***** sredstva EU za okrevanje in odpornost
- ***** sredstva evropskega sklada za regionalni razvoj ter kohezijskega sklada za uresničevanje trajnostnih urbanih strategij

V akcijskem načrtu so navedene aktivnosti posameznih organov, ki izhajajo iz njihovih strategij in drugih načrtov ter hkrati prispevajo k izvedbi ukrepov Resolucije o nacionalnem programu o prehrani in telesni dejavnosti za zdravje 2015–2025. Vsa navedena sredstva se nanašajo na utečene in predvidene ukrepe. Z navedenimi aktivnostmi sodelujočih organov se ne prevzemajo nove proračunske obveznosti.

KRATICE

AKOS: Agencija za komunikacijska omrežja in storitve Republike Slovenije
AKTRP: Agencija za kmetijske trge in razvoj podeželja
ADM: ambulanta družinske medicine
ARIS: Javna agencija za znanstvenoraziskovalno in inovacijsko dejavnost Republike Slovenije
AVP: Agencija za varnost prometa
BIC: Biotehniški izobraževalni center
CINDI raziskava: Country-wide Integrated Noncommunicable Diseases Intervention; raziskava Z zdravjem povezan vedenjski slog
CKZ: center za krepitev zdravja
CRP: ciljani raziskovalni projekt
CŠOD: Center šolskih in obšolskih dejavnosti
CTN: mehanizem celostne teritorialne naložbe (CTN) je namenjen uresničevanju trajnostnih urbanih strategij mestnih občin s sredstvi evropskega sklada za regionalni razvoj in kohezijskega sklada
DHP: dobra higienska praksa
DUJPP: Družba za upravljanje javnega potniškega prometa, d. o. o.
EK: Evropska komisija
EFSA: Evropska agencija za varno hrano
ETŠ: evropski teden športa
ETM: evropski teden mobilnosti
FŠ: Fakulteta za šport
GZS: Gospodarska zbornica Slovenije
GZS – ZKŽP: Gospodarska zbornica Slovenije – Zbornica kmetijskih in živilskih podjetij
GZS –TGZS: Gospodarska zbornica Slovenije –Turistično gostinska zbornica
HBSC – raziskava Health Behaviour in School Aged Children; Z zdravjem povezano vedenje v šolskem obdobju
ISCA: International Sports and Culture Association; Mednarodno združenja za šport in kulturo
JAK: Javna agencija Republike Slovenije za knjigo
KGZ: Kmetijsko gozdarska zbornica
MDDSZ: Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti
MF: Ministrstvo za finance
MF – UNI – LJ: Medicinska fakulteta Univerze v Ljubljani
MGTS: Ministrstvo za gospodarstvo, turizem in šport
MVI: Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje
MVZI: Ministrstvo za visoko šolstvo, znanost in inovacije
MJU: Ministrstvo za javno upravo
MKGP: Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano
MK: Ministrstvo za kulturo
MNA: mini nutritional assesment (mini prehranska obravnava - orodje za starejše)
MNVP: Ministrstvo za naravne vire in prostor Republike Slovenije
MORS: Ministrstvo za obrambo
MOPE: Ministrstvo za okolje, podnebje in energijo
MP: Ministrstvo za pravosodje
MSP: Ministrstvo za solidarno prihodnost
MZ: Ministrstvo za zdravje Republike Slovenije
MZI: Ministrstvo za infrastrukturo
NIB: Nacionalni inštitut za biologijo
NIJZ: Nacionalni inštitut za javno zdravje
OKS – ZŠZ: Olimpijski komite Slovenije – združenje športnih zvez
OZS: Obrtna-podjetniška zbornica Slovenije

PSPJZ: programska skupina za prehrano in javno zdravje
SEM: Slovenski etnografski muzej
STO: Slovenska turistična organizacija
SVP: Svet za preventivo in vzgojo v cestnem prometu
SVRK: Služba Vlade Republike Slovenije za razvoj in evropsko kohezijo
SSP: strateški svet za prehrano
SZO: Svetovna zdravstvena organizacija
SZZ: program integrirane preventive kroničnih bolezni Skupaj za zdravje
ŠUS: Športna unija Slovenije
TGZ: Turistično gostinska zbornica Slovenije
TSI: Technical support instrument – program zagotavljanja tehničnega znanja za izvajanje reform
TZS: Turistična zveza Slovenije
UP: Univerza na Primorskem
UIRS: Urbanistični inštitut Republike Slovenije
VF: Veterinarska fakulteta
VIZ: vzgojno-izobraževalni zavod
VSGT: Višja strokovna šola za gostinstvo in turizem Maribor
ZDAJ: program preventivnega zdravstvenega varstva otrok in mladostnikov
ZVC: zdravstveno-vzgojni centri
ZVDKS: Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije
ZRSŠ: Zavod Republike Slovenije za šolstvo